

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

**SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO STEBĖSENOS LIETUVOS RESPUBLIKOS
SAVIVALDYBĖSE ATASKAITA**

2022 m.

Turinys

Naudojami terminai ir sutrumpinimai	3
SANTRAUKA	4
TEIGIAMOS IR NEIGIAMOS TENDENCIJOS	5
APIE SEBĖSENĄ	7
1. SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO INDEKSAS (SPVI)	8
1.1. Pagalba nepasiturintiems gyventojams	8
• <i>Pinginė socialinė parama: didėja prieinamumas ir dydžiai</i>	10
• <i>Socialinės paslaugos: informavimo ir individualizuotos kompleksinės pagalbos spragos</i>	12
• <i>Užimtumas: nerimą kelia mažas piniginės socialinės paramos gavėjų įtraukimas į ADRP</i>	14
• <i>Būstas: didėja socialinio būsto prieinamumas ir būsto nuomos kompensacijų dalis</i>	16
1.2. Prevencija	18
• <i>Ištekliai: stabilus finansavimas, dideli savivaldybių atotrūkiai ir iššūkiai transporto srityje</i>	20
• <i>Aplinka: didėja soc. draudimo, vaikų ugdymo bei priežiūros, bet ne užimtumo paslaugų aprėptis</i>	21
1.3. Skurdo mažinimas	23
• <i>Dideli teritoriniai skirtumai, mažiau ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų, bet dažniau grįžtama į socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemą</i>	24
1.4. Bendrosios SPVI tendencijos	25
2. PINIGINĖS SOCIALINĖS PARAMOS NEPASITURINTIEMS GYVENTOJAMS GAVĖJŲ APKLAUSOS REZULTATAI	28
• <i>Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas ir taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti</i>	29
• <i>Socialinės paslaugos yra teikiamos oriai ir padeda spręsti problemas, bet turi būti plečiama jų aprėptis ir individualus poreikio vertinimas</i>	33
1 PRIEDAS. Socialinės paramos veiksmingumo rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.	37
2 PRIEDAS. Pagrindiniai pokyčiai socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams, socialinių paslaugų, būsto ir užimtumo paslaugų srityse	39

Naudojami terminai ir sutrumpinimai

Socialinė parama – valstybės teikiama parama, apimanti pinigines (nedraudiminės išmokos, lengvatos, kompensacijos) ir nepiniginės (paslaugos, natūrinė parama) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti būtinąsias gyvenimo sąlygas ir minimalius poreikius nepasiturintiems asmenims (šeimoms), mažinti šių asmenų socialinę atskirtį.

Socialinė pašalpa – pinigines socialinės paramos forma, kuri yra numatyta LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675).

Komunalinių išlaidų kompensacijos – pinigines socialinės paramos forma, apimanti būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas, kurios yra numatytos LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675).

Nepasiturintys asmenys – bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo, kurie, įvertinus jų turimą turtą ir pajamas, turi teisę gauti pinigine socialinę paramą pagal LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą (IX-1675).

Skurstantys asmenys – asmenys, kurių namų ūkio (šėimos) disponuojamos vidutinės mėnesio pajamos vienam asmeniui neviršija 60 proc. visos šalies gyventojų ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos.

ADRP	Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės
ES	Europos Sąjunga
ESSPROS	Europos integruotos socialinės apsaugos statistikos sistema
LR	Lietuvos Respublika
MVPD	Minimalių vartojimo poreikių dydis
SADM	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SPIS	Socialinės paramos šeimai informacinė sistema
SPVI	Socialinės paramos veiksmingumo indeksas
UT	Užimtumo tarnyba
VRP	Valstybės remiamos pajamos
MMA	Minimalus mėnesinis atlyginimas
BVP	Bendrasis vidaus produktas
NVO	Nevyriausybinių organizacijų

SANTRAUKA

Ataskaitoje analizuojami socialinės paramos veiksmingumo Lietuvos Respublikos savivaldybėse stebėsenos rezultatai 2017-2021 m. Pagrindinis stebėsenos instrumentas yra socialinės paramos veiksmingumo indeksas (SPVI). Šį indeksą sudaro 35 savivaldybių lygmens rodikliai skurdo mažinimo, prevencijos ir pagalbos srityse. Nuo 2022 m. stebėsenos indekso rodiklius papildė socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų apklausos rezultatai.

Pagalbos srityje stebėsenos rezultatai parodė teigiamas tendencijas pinginės socialinės paramos, socialinio būsto ir socialinės pašalpos gavėjų paskatų dirbti srityse. Neigiamos tendencijos pastebimos socialinių ir užimtumo paslaugų prieinamumo bei papildomos socialinės paramos teikimo srityse. Turi būti gerinamas socialinių ir užimtumo paslaugų prieinamumas socialinės pašalpos gavėjams, jų kompleksinis teikimas ir integracija. Reikėtų stiprinti individualų socialinių paslaugų poreikio vertinimą, įtraukiant jų gavėjus. Socialinės paramos gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas ir taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti.

Prevencijos srityje analizuojami išteklių ir aplinkos rodikliai. Kalbant apie išteklius, savivaldybių skiriamas finansavimas socialinei apsaugai yra santykinai stabilus, išlieka dideli atotrūkiai tarp savivaldybių ir iššūkiai transporto finansavimo srityje. Žmogiškųjų išteklių srityje 2017-2021 m. yra stebima teigiama socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičiaus didėjimo tendencija. Kalbant apie skurdo ir nepritekliaus prevencijai aktualius aplinkos rodiklius, teigiamos tendencijos pastebimos socialinio draudimo ir vaikų priežiūros bei ugdymo paslaugų aprėpties srityje, neigiamos – užimtumo paslaugų aprėpties srityje.

Skurdo mažinimo srityje stebimi dideli teritoriniai skirtumai. Nors nuo 2020 m. pastebimas ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalies mažėjimas, grįžtančių į socialinės paramos sistemą vienerių metų laikotarpyje asmenų dalis didėjo nuo 23 proc. 2018 m. iki 33 proc. 2021 m.

Bendrieji socialinės paramos veiksmingumo savivaldybėse stebėsenos rezultatai rodo, jog teritoriniai socialinės paramos veiksmingumo skirtumai Lietuvoje nėra dideli; 2017-2021 m. socialinės paramos veiksmingumas reikšmingai nepasikeitė. Visgi, nuo 2017 m. yra stebima teigiama tendencija skurdo mažinimo srityje, o taip pat būsto pagalbos srityje. Trumpesniu 2020-2021 m. laikotarpiu teigiama tendencija matoma ir piniginės socialinės paramos srityje. Iš kitos pusės, 2017-2021 m. matomos neigiamos socialinių paslaugų teikimo tendencijos. Užimtumo paslaugų srityje buvo stebimos teigiamos tendencijos 2017-2019 m., tačiau 2020-2021 m. rezultatai blogėjo.

Kalbant apie Lietuvos situaciją kitų ES šalių kontekste, 2017-2021 m. skurdo rizikos lygis Lietuvoje mažėjo nuo apie 23 proc. iki 20 proc., bet išlieka aukštas lyginant su ES vidurkiu (2020 m. – 16,6 proc.). Nerimą kelia didėjantis ir už ES vidurkį (2020 m. – 10,8 proc.) apie 5 proc. p. aukštesnis ilgalaikio skurdo rizikos lygis. Nepaisant to, socialinei atskirčiai ir būstui skiriama BVP dalis Lietuvoje yra maža (0,4 proc. BVP, ES vidurkis apie 1 proc. BVP). Siekiant spręsti skurdo ir socialinės atskirties problemas reikėtų ženkliai didinti finansavimą šių problemų sprendimui, ypač

socialinių ir užimtumo paslaugų plėtrai. Esant aukštam skurdo lygiui šalyje, savivaldybės turi labiau išnaudoti turimas papildomos socialinės paramos teikimo galimybes, siekiant didinti socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams prieinamumą, adekvatumą, bei socialinės paramos gavėjų paskatas dirbti ar siekti kitokių teigiamų gyvenimo pokyčių.

TEIGIAMOS IR NEIGIAMOS TENDENCIJOS

Teigiamos tendencijos	Neigiamos tendencijos
Socialinės paramos adekvatumas	
<ul style="list-style-type: none"> • Socialinės pašalpos gavėjų pajamos tarp 2017-2021 m. didėjo nuo 43 proc. iki 74 proc. MVPD. • Mažėjo socialinės pašalpos gavėjų dalis, kuriems mokama sumažinto dydžio socialinė pašalpa: tarp 2020 m. ir 2021 m. net 47 savivaldybėse rodiklis gerėjo. 	<ul style="list-style-type: none"> • 37 savivaldybėse 2021 m. savivaldybės tarybos sprendimu ir įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos papildomos socialinės paramos lėšos buvo santykinai mažesnės nei 2020 m.
Socialinės paramos prieinamumas	
<ul style="list-style-type: none"> • Lyginant su 2020 m., 53 savivaldybėse 2021 m. didesnė dalis skurdo rizikoje esančių žmonių gavo piniginę socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams. • Nuo 45 proc. 2017 m. iki 55 proc. 2021 m. didėjo dalis socialinio būsto laukiančių žmonių, kuriems jis buvo suteiktas. 2021 m. šį rodiklį pagerino net 57 savivaldybės. • Ženkliai mažėjo socialinio būsto laukimo trukmė tarp jo laukiančių asmenų (nuo 51 mėn. 2017 m. iki 36 mėn. 2021 m.). • Būsto nuomos mokesčio kompensacijų gavėjų dalis šalies mastu 2017-2021 m. laikotarpiu didėjo nuo 1,5 proc. iki 9 proc. • 2017-2021 m. laikotarpiu nuo 18 iki 8 sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose nėra laikino apgyvendinimo vietų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Socialines paslaugas gavusių socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2017-2021 m. mažėjo nuo 61 proc. iki 48 proc. 14 savivaldybių šis rodiklis 2021 m. siekė tik 1-23 proc. • Savivaldybės neįveda arba nepilnai įveda duomenis apie teikiamas paslaugas į SPIS, dėl to nėra galimybės įvertinti savivaldybėse teikiamų socialinių paslaugų duomenų pilna apimtimi.
Socialinės paramos gavėjų įgalinimas	
<ul style="list-style-type: none"> • 92 proc. gavėjų socialinę pašalpą 2021 m. gavo pinigine forma; net 48 savivaldybėse šio rodiklio reikšmė 2021 m. gerėjo. • Apie ketvirtadalis socialinės pašalpos gavėjų dirba, apie trečdalis nedirbančių kasmet įsidarbina nuolatiniam darbui. • Didesnė dalis įsidarbinusiųjų socialinės pašalpos gavėjų gauna papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksinių paslaugų teikimo socialinės pašalpos gavėjams rodiklis 2017-2021 m. išliko stabiliai žemas ir siekė apie 13 proc. • Tik apie 6 proc. UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvauja ADRP, ši dalis nuo 2017 m. sumažėjo daugiau nei 4 kartus.

Teigiamos tendencijos

Neigiamos tendencijos

Prevenција

- Nominaliais dydžiais savivaldybių investicijos į socialinę apsaugą kasmet auga. 2021 m. savivaldybių išlaidų socialinei apsaugai augimas, tenkantis vienam skurstančiajam, siekė apie 22 proc. lyginant su 2020 m. Tam įtakos turėjo skiriamos papildomos lėšos ir sumažėjęs skurstančiųjų skaičius.
- Tarp 2020-2021 m. mažėjo savivaldybių (nuo 25 iki 16), kurios skiria mažiau nei 5 proc. lėšų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms.
- Žmogiškųjų išteklių srityje, tarp 2017-2021 m. yra stebima teigiama socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičiaus, tenkančio 100 skurstančiųjų, didėjimo tendencija.
- Nuo 64 proc. 2017 m. iki 69 proc. 2021 m. didėjo 3-6 metų vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje, dalis.
- Tarp 2020-2021 m. dvigubai sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose dienos centrų paslaugos nebuvo teiktos (nuo 12 savivaldybių 2020 m. iki 6 savivaldybių 2021 m.); dienos centrų teikiamų paslaugų prieinamumą pagerino net 39 savivaldybės.
- 2021 m. savivaldybių išlaidos transportui nominaliais dydžiais sumažėjo apie 30 proc.; išlieka apie 10 kartų atotrūkis tarp daugiausiai ir mažiausiai lėšų transportui skiriančių savivaldybių.
- Pastebima neigiama tendencija, jog 2017-2020 m. mažėjo ADRP priemonėse dalyvaujančių registruotų bedarbių (nuo 16 proc. iki 7 proc.); 2021 m. rodiklis siekė panašų, kaip ir 2019 m. lygį (apie 9 proc.). Pastebimi beveik trigubi skirtumai tarp žemiausias ir aukščiausias reikšmes turinčių savivaldybių (nuo 6 proc. iki 17 proc.).

Skurdo mažinimas

- 2017-2021 m. skurdo rizikos lygis Lietuvoje mažėjo nuo apie 23 proc. iki 20 proc., bet išlieka aukštas kitų ES šalių kontekste.
- Nuo 2020 m. pastebimas ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus mažėjimas: nuo 30 proc. 2020 m. iki 16 proc. 2021 m. tarp visų gavėjų, nuo 28 proc. iki 20 proc. tarp šeimų su vaikais.
- Stebimi dideli skurdo rizikos skirtumai tarp savivaldybių: nuo apie 11,5 proc. Vilniaus m. iki 32 proc. Zarasų r. savivaldybėje.
- Daugėja vienerių metų laikotarpyje į socialinės paramos sistemą grįžtančių asmenų (nuo 23 proc. 2018 m. iki 33 proc. 2021 m.). Net 7 savivaldybėse rodiklis 2021 m. viršijo 40 proc.

Bendrosios socialinės paramos veiksmingumo Lietuvos savivaldybėse tendencijos

- 2017-2021 m. yra stebima teigiama SPVI tendencija, ypač skurdo mažinimo srityje tarp 2020-2021 m.
- 2017-2021 m. laikotarpiu matoma teigiama tendencija būsto pagalbos srityje.
- Tarp 2020-2021 m. teigiama tendencija matoma ir piniginės paramos srityje.
- 2017-2021 m. pastebimos neigiamos socialinių paslaugų srities bendro įverčio ir atskirų rodiklių reikšmių tendencijos.
- Užimtumo paslaugų srityje buvo stebimos teigiamos tendencijos 2017-2019 m., tačiau rezultatai 2020-2021 m. blogėjo.

APIE SEBĖSENĄ

Siekiant mažinti skurdą, socialinę atskirtį ir nelygybę tarp skirtingų visuomenės grupių bei iš to kylančias problemas, svarbu vykdyti reguliarią socialinės paramos sistemos veikimo ir rezultatų stebėseną. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2021 m. sukūrė socialinės paramos veiksmingumo Lietuvos Respublikos savivaldybėse stebėsenos sistemą. **Stebėseną yra siekiama:**

1. prisidėti prie skurdo mažinimo tikslų Lietuvoje, Europos Sąjungos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo ir kitų skurdo ir socialinės atskirties mažinimo strategijų;
2. plėtoti veiksmingos socialinės paramos sistemos viziją, kurti teigiamas paskatas savivaldybėms tobulinti socialinės paramos teikimą, dalintis patirtimi, mokytis iš gerųjų pavyzdžių;
3. sukurti įrankį savivaldybių teikiamos socialinės paramos veiksmingumo stebėsenai, lyginimui tarp savivaldybių, pagal jų grupes ir Lietuvos mastu.

Stebėsenos rėmuose **veiksminga socialinės paramos sistema suprantama kaip tokia, kuri reikšmingai prisideda prie skurdo mažinimo tikslų**, užtikrinant efektyvią:

- **pagalbą** žmonėms, kuriems socialinė parama yra reikalinga, ji yra prieinama, adekvati ir įgalina juos išeiti iš socialinės paramos sistemos;
- **prevenciją** – kuo mažiau žmonių socialinė parama yra reikalinga, o iš socialinės paramos sistemos išėję žmonės sėkmingai užsitikrina savo ir savo vaikų poreikius.

Pagrindinis stebėsenos instrumentas yra **socialinės paramos veiksmingumo indeksas (toliau - SPVI)**. Šį indeksą sudaro 35 savivaldybių lygmens rodikliai skurdo mažinimo, prevencijos ir pagalbos srityse. Naujausi socialinės paramos veiksmingumo indekso rezultatai yra aptariami 1 skyriuje.

Nuo 2022 m. stebėsenos indekso rodiklius papildė **socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų apklausos rezultatai** dėl jų informavimo ir teikiamų socialinių paslaugų kokybės vertinimo. Apklauso rezultatai bus detaliau pristatyti 2 skyriuje.

Papildomai yra stebimi **socialinės paramos veiksmingumo bendrieji rodikliai**. Stebima bendra šalies situacija socialinės paramos teikimo ir skurdo mažinimo srityje, situacijos dinamika laike bei lyginant su kitomis Europos Sąjungos šalimis.

Visi stebėsenos duomenys yra prieinami [stebėsenos puslapyje](#). Pუსlapyje taip pat galima plačiau susipažinti su stebėsenos [metodinėmis gairėmis](#). Stebėseną yra vykdoma vadovaujantis LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. rugsėjo 14 d įsakymu Nr. A1-656 „[Dėl Socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos Respublikos savivaldybėse metodikos patvirtinimo](#)“.

1. SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO INDEKSAS (SPVI)

Socialinės paramos veiksmingumo stebėseną yra vykdoma atrinkus pagrindinius socialinės paramos sistemos rodiklius skurdo mažinimo, pagalbos ir prevencijos srityse ir juos apjungus į bendrą indeksą (SPVI). Pagalbos srities rodikliai yra nukreipti tiesiogiai į pagalbos teikimą nepasiturintiems gyventojams. Skurdo mažinimo ir prevencijos sričių rodikliai išėina už tiesioginių socialinės paramos teikimo nepasiturintiems gyventojams ribų – apima platesnį skurstančių asmenų ratą bei socialinės apsaugos intervencijų ir jų rezultatų spektrą.

LR Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (IX-1675) yra išvardinti šeši piniginės socialinės paramos teikimo principai: bendradarbiavimo ir dalyvavimo, prieinamumo, socialinio teisingumo ir veiksmingumo, visapusiškumo ir adekvatumo, įgalinimo, lygių galimybių. Šie principai tampriai siejasi su trimis ES aktyviosios įtraukties strategijos principais: adekvatumu, prieinamumu, įgalinimu. **Adekvatumo, prieinamumo ir įgalinimo principai buvo naudojami kuriant SPVI, juos naudojame ir aptariant 2021 m. rodiklių stebėsenos rezultatus.**

SPVI sudaro 35 savivaldybių lygmens rodikliai, kurie yra atnaujinami kartą per metus. Indeksą sudarantys rodikliai yra paverčiami į rangus 10-balėje skalėje, kur 1 reiškia blogiausią rezultatą, o 10 – geriausią. Visų rodiklių svoris indekse yra vienodas. Rangai parodo savivaldybės tų metų situaciją lyginant su kitomis savivaldybėmis. Pavyzdžiui, **5 balų SPVI reikšmė rodo, kad savivaldybei sekasi vidutiniškai, didesnė reikšmė – sekasi geriau nei vidutiniškai, mažesnė – prasčiau nei vidutiniškai.**

SPVI stebėsenos rezultatų aptarimą pradėsime nuo atskirų jo dimensijų analizės: pagalbos (1.1 skyrius), prevencijos (1.2 skyrius) ir skurdo mažinimo (1.3). Apibendrinti SPVI stebėsenos rezultatai pristatomi 1.4 skyriuje.

1.1. Pagalba nepasiturintiems gyventojams

Pagalbos srities rodikliai sudaro apie 60 proc. SPVI indekso ir turi didžiausią svorį lemiant indekso rezultatą. SPVI pagalbos sritis susideda iš 4 dimensijų: **piniginė socialinė parama, socialinės paslaugos, užimtumas ir būstas.**

Stebėsenos rezultatai parodė teigiamas tendencijas piniginės socialinės paramos, socialinio būsto ir paskatų dirbti srityse:

- Tarp 2017-2021 m. nuo 43 proc. iki 74 proc. nuo MVPD didėjo socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos, o socialinės pašalpos gavėjų gaunamos piniginės socialinės paramos vertė, atitinkamai, – nuo 35 proc. iki 63 proc. nuo MVPD. Mažėja socialinės pašalpos gavėjų dalis, kuriems mokama sumažinto dydžio socialinė pašalpa: 2020-2021 m. net 47 savivaldybėse rodiklis gerėjo. Visgi, nei vienoje savivaldybėje vidutinės socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos nesiekia MVPD.

- Lyginant su 2020 m., 46 savivaldybėse 2021 m. didesnė dalis skurdo rizikoje esančių žmonių gavo pinigine socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams. 92 proc. gavėjų socialinę pašalpą 2021 m. gavo pinigine forma; net 48 savivaldybėse šio rodiklio reikšmė 2021 m. gerėjo.
- Apie ketvirtadalis socialinės pašalpos gavėjų dirba, apie trečdalis nedirbančių kasmet įsidarbina nuolatiniam darbui. Didžiojoje dalyje savivaldybių 2021 m. buvo nuo 20 proc. iki 40 proc. šeimų, kurios augina vaikus, gauna socialinę pašalpą ir kurių bent vienas suaugęs asmuo dirbo.
- Situacija dėl papildomai skiriamos socialinės pašalpos mokėjimo įsidarbinusiems socialinės pašalpos gavėjams pastaraisiais metais ženkliai gerėjo. Visgi, skirtumai tarp savivaldybių rodo, jog nemaža dalis socialinės pašalpos gavėjų galimai yra nepakankamai informuojami apie jiems priklausančią papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus.
- Nuo 45 proc. 2017 m. iki 55 proc. 2021 m. didėjo dalis socialinio būsto laukiančių žmonių, kuriems jis buvo suteiktas. 2021 m. šį rodiklį pagerino net 57 savivaldybės. Nuo 2017 m. ženkliai mažėjo socialinio būsto laukimo trukmė tarp jo laukiančių asmenų (nuo 51 mėn. iki 36 mėn. 2021 m.). Nors būsto nuomos mokesčio kompensacijų gavėjų dalis šalies mastu išlieka gan žema, yra stebimos teigiamos tendencijos: 2017-2021 m. laikotarpiu nuo 1.5 proc. iki 9 proc. didėjo socialinio būsto laukiančių asmenų skaičius, kurie gavo būsto nuomos dalies kompensacijas. 2017-2021 m. laikotarpiu nuo 18 iki 8 sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose nėra laikino apgyvendinimo vietų; 2021 m. lyginant su 2020 m. rodiklio laikinojo apgyvendinimo vietų skaičiaus rodiklis gerėjo 32 savivaldybėse.

Neigiamos tendencijos pastebimos socialinių ir užimtumo paslaugų prieinamumo bei papildomos paramos teikimo srityse:

- Socialines paslaugas gavusių socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2017-2021 m. mažėjo nuo 61 proc. iki 48 proc. Šioje srityje egzistuoja dideli skirtumai tarp savivaldybių: 2021 m. daugiau nei pusėje savivaldybių paslaugas gavo daugiau nei 73 proc. socialinės pašalpos gavėjų, tačiau 14 savivaldybių šis rodiklis siekė tik 1-23 proc.
- Kompleksinių paslaugų teikimo socialinės pašalpos gavėjams rodiklis 2017-2021 m. išliko stabiliai žemas ir siekė apie 13 proc. Žemos rodiklio reikšmės rodo kompleksinių socialinių paslaugų, suteikiamų socialinės pašalpos gavėjams, trūkumą.
- Tik apie 6 proc. UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvauja ADRP, ši dalis nuo 2017 m. sumažėjo daugiau nei 4 kartus. Tik 7 savivaldybėse (Panevėžio m., Alytaus m., Šilutės r., Šalčininkų r., Tauragės r., Širvintų r. ir Visagino) 2021 m. rodiklis buvo didesnis nei 10 proc.
- 37 savivaldybėse 2021 m. savivaldybės tarybos sprendimu ir įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos piniginės socialinės paramos lėšos buvo santykinai mažesnės nei 2020 m. Tai rodo,

kad esant aukštam skurdo lygiui šalyje, dalis savivaldybių nepilnai išnaudoja turimas galimybes teikti papildomą paramą tada, kai jos reikia.

Žemiau šios tendencijos yra pristatomos plačiau. **Pagrindiniai pastarųjų metų pokyčiai, įgyvendinti piniginės socialinės paramos, socialinių paslaugų, užimtumo ir būsto pagalbos srityse yra pateikti 2 priede.**

- *Pinginė socialinė parama: didėja prieinamumas ir dydžiai*

Piniginės socialinės paramos dimensiją sudaro 6 rodikliai. Jų dinamika 2020-2021 m. yra apibendrinta 1.1 lentelėje ir aptarta žemiau. Svarbu paminėti, jog nuo 2020 m. birželio 1 d. didėjo socialinės pašalpos dydžiai (ypač vienišiams asmenims), buvo lengvinamos sąlygos piniginei socialinei paramai gauti, didinamos finansinės piniginės socialinės paramos gavėjų paskatos dirbti (žr. 2 priedą).

1.1 lentelė. Piniginės socialinės paramos dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo Blogėjo	
	(2020)	(2021)	(savivaldybių)	
PPA4. Socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos (proc. nuo MVPD)	68.9	73.9	58	2
PPA5. Socialinės pašalpos gavėjų gaunamos piniginės paramos vertė (proc. nuo MVPD)	58.8	63.1	58	2
PPI6. Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą pinigine forma, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (proc.)	89.1	91.7	48	8
PPI7. Savivaldybės Tarybos sprendimu ir įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos piniginės socialinės paramos dydis (proc. nuo bendros jai ir socialinei pašalpai mokėti skirtos sumos)	17.5	12.9	23	37
PPP8. Socialinės pašalpos gavėjų ir skurstančių asmenų santykis (proc.)	9.9	12.4	46	14
PPP9. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurioms socialinė pašalpa nesumažinta ir kurioms mokama ne tik vaikui priklausanti socialinė pašalpa, dalis (proc.)	85.1	87.4	47	13

Piniginės socialinės paramos dimensijoje pirmiausiai yra siekiama įvertinti piniginės socialinės paramos adekvatumą. Rodikliai atspindi, kokia dalimi socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos siekia šalyje nustatytą MVPD (PPA4)¹ ir kokia bendra jiems teikiamos piniginės paramos vertė (PPA5)². **Yra pastebima teigiama socialinės pašalpos gavėjų bendrųjų pajamų ir teikiamos piniginės socialinės paramos vertės augimo tendencija. Bendrosios pajamos tarp 2017-2021 m. didėjo nuo 43 proc. iki 74 proc. nuo MVPD, o piniginės socialinės paramos vertė, atitinkamai, – nuo 35 proc. iki 63 proc. nuo MVPD.** Didėjančioms socialinės pašalpos gavėjų pajamoms teigiamą įtaką daro piniginės socialinės paramos dydžių augimas, ypač vieniems gyvenantiems asmenims (t. p. didėjanti išmoka vaikui), bei pačių paramą gaunančių asmenų uždirbamos pajamos

¹ Į socialinės pašalpos gavėjų bendrąsias pajamas įtraukiamos visos pajamų vertinimui teikiant socialinę pašalpą naudojamos pajamų rūšys; taip pat jų gaunama socialinė pašalpa ir kita pinigine forma valstybės teikiama parama.

² Į piniginės paramos vertę įtraukiama socialinės pašalpos, kitų išmokų, kompensacijų ir lengvatų vertė.

(žr. 2 priedą). **Visgi, nei vienoje savivaldybėje vidutinės socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos nesiekia MVPD.**

Piniginės socialinės paramos prieinamumą SPVI atspindi tai, kokia dalis asmenų, esančių žemiau skurdo rizikos ribos, turi prieigą prie socialinės paramos sistemos (PPP8)³ – gauna socialinę pašalpą ir/ar būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijas. Šalies mastu 2017-2019 m. šis rodiklis buvo stabilus (apie 11 proc.), 2020 m. sumažėjo iki 10 proc., o 2021 m. pakilo iki 12,41 proc. **Palyginus su 2020 m., net 53 savivaldybėse 2021 m. didesnė dalis skurdo rizikoje esančių žmonių gavo piniginę socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams. Ši dalis varijavo nuo 2-3 proc. (Neringos, Marijampolės sav.) iki 27 proc. (Lazdijų sav.).** Didesniam paramos prieinamumui teigiamą poveikį galėjo turėti palengvintos sąlygos gauti piniginę socialinę paramą (nuo 2020 m. II ketv. vidurio nevertinamas turimas turtas), o taip pat lengviau prieinama informacija apie socialinės paramos rūšis pagal gyvenimo atvejus (žr. 2 priedą).

Socialinės paramos prieinamumą taip pat atspindi šeimų dalis, kurioms socialinė pašalpa nėra sumažinta ir kurioms mokama ne tik vaikui priklausanti socialinė pašalpa (PPP9)⁴. Pastarasis rodiklis šalies mastu 2017-2021 m. laikotarpiu siekė tarp 84-92 proc. **Mažėja socialinės pašalpos gavėjų dalis, kuriems mokama sumažinto dydžio socialinė pašalpa: tarp 2020-2021 m. net 47 savivaldybėse šis rodiklis gerėjo.** Tam įtakos galėjo turėti ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalies mažėjimas. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurioms socialinė pašalpa nesumažinta ir kurioms mokama ne tik vaikui priklausanti socialinė pašalpa, dalis varijavo nuo 46 proc. (Visagino sav.) iki 99 proc. (Molėtų r., Skuodo r., Zarasų r. sav.). Daugumoje savivaldybių šis rodiklis panašus ar aukštesnis už šalies vidurkį. 2021 m. apie 13 proc. visų socialinės paramos gavėjų gavo sumažintą socialinę pašalpą. Socialinės pašalpos mažinimas yra problema, nes neužtikrina minimalių žmonių poreikių, gilina nepriteklių ir skurdą.

Kalbant apie įgalinimą, piniginės socialinės paramos dimensijoje yra analizuojama, ar savivaldybės pasinaudoja joms įstatymo suteikta teise skirti piniginę socialinę paramą savivaldybės tarybos sprendimu, taip pat papildomą socialinę paramą nenumatytais atvejais (PPI7).⁵ Rodikliu yra stebima, ar ir kiek yra pasinaudojama šiuo instrumentu didinant socialinės paramos lankstumą, atsižvelgiant į individualias socialinės pašalpos gavėjų aplinkybes, poreikius, bei galimybes pagerinti jų situaciją ir taip paspartinti išėjimą iš socialinės paramos sistemos. Šalies mastu rodiklis 2017-2020 m. augo nuo 9 proc. iki 17,5 proc., o 2021 m. krito iki 13 proc. **37 savivaldybėse 2021 m.**

³ Pastaba: šiuo metu naudojamo skurdo rizikos lygio šaltinis - eksperimentinė Lietuvos statistika, apskaičiuojama pagal apklausos duomenis, tad atskiroms savivaldybėms rodiklio reikšmės gali būti nestabilios dėl esančios paklaidos.

⁴ Socialinė pašalpa yra mažinama darbingiems nedirbantiems žmonėms, ilgą laiką esantiems piniginės socialinės paramos sistemoje. Parama taip pat gali būti mažinama, jei socialinės pašalpos gavėjai yra gavę iš Užimtumo tarnybos pasiūlymą dirbti, tačiau jo atsisako, nedalyvauja savivaldybės administracijos organizuojamoje visuomenei naudingoje veikloje ir (ar) savivaldybės administracijos parengtoje užimtumo didinimo programoje.

⁵ Rodiklis atspindi savivaldybės tarybos sprendimu ir Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos piniginės socialinės paramos dydį, procentais nuo bendros jai ir socialinei pašalpai mokėti skirtos sumos.

savivaldybės tarybos sprendimu ir įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos papildomos piniginės socialinės paramos lėšos buvo santykinai mažesnės nei 2020 m. Tai rodo, kad, esant aukštam skurdo lygiui šalyje, dalis savivaldybių nepilnai išnaudoja turimas papildomos socialinės paramos teikimo galimybes.

Galiausiai, yra vertinama, kokia dalis asmenų gauna socialinę pašalpą pinigine forma (PPI6). Socialinės paramos teikimas pinigine forma suteikia jos gavėjams daugiau savarankiškumo ir autonomijos. Rodiklis kasmet neženkiai didėja ir kasmet 4-5 savivaldybėse siekia maksimalią 100 proc. reikšmę. **92 proc. gavėjų socialinę pašalpą 2021 m. gavo pinigine forma; net 48 savivaldybėse šio rodiklio reikšmė 2021 m. gerėjo.**

- *Socialinės paslaugos: informavimo ir individualizuotos kompleksinės pagalbos spragos*

Siekiant užkirsti kelią ilgalaikiam skurdui, didinti žmonių galimybes išeiti iš socialinės paramos sistemos, piniginės socialinės paramos teikimas turi būti neatsiejamas nuo socialinių paslaugų plėtros socialiai pažeidžiamiems asmenims. Pastarųjų metų reformomis buvo didinamas socialinių paslaugų šeimoms ir pažeidžiamiems asmenims prieinamumas, spektras ir kokybė (žr. 2 priedą). Stebėsenos rėmuose socialinės pašalpos gavėjams teikiamų paslaugų dimensiją sudaro 5 rodikliai. Yra vertinama, ar socialinės pašalpos gavėjams yra teikiamos socialinės paslaugos ir ar tai yra daroma kompleksiškai, kiek klientai yra informuoti apie teikiamą paramą ir paslaugas, kaip jie vertina teikiamas socialines paslaugas. Šios dimensijos rodiklių dinamika 2020-2021 m. yra apibendrinta 1.2 lentelėje.

1.2 lentelė. Socialinių paslaugų dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo Blogėjo	
	(2020)	(2021)	(savivaldybių)	
PAP11. Socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), per metus gavusių bent vienos rūšies socialinę paslaugą, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), proc.	54.9	47.8	24	35
PAP12. Socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), per metus gavusių bent trijų rūšių socialines paslaugas, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), proc.	13.3	12.7	36	20
PAP10. Socialinės pašalpos gavėjų per metus gaunamų socialinių paslaugų vertė, Eur	146.6	141.9	22	37
PAP14. Socialinės pašalpos gavėjų informavimo kokybės vertinimas	-	4.6	-	-
PAP37. Socialinės pašalpos gavėjams suteiktų socialinių paslaugų kokybės vertinimas	-	5.7	-	-

Socialinių paslaugų prieinamumą atspindi tai, kokia dalis socialinės pašalpos gavėjų per metus gavo bent vienos rūšies socialines paslaugas (PAP11). Atsižvelgiama į visas Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS) fiksuotas socialines paslaugas, įskaitant informavimą, konsultavimą, tarpininkavimą ir atstovavimą. **Socialines paslaugas gavusių socialinės pašalpos gavėjų (šeimų) dalis 2017-2021 m. mažėjo nuo 61 proc. iki 48 proc.** Šioje srityje egzistuoja dideli skirtumai tarp savivaldybių: 2021 m. daugiau nei pusėje savivaldybių socialines paslaugas gavo

daugiau nei 73 proc. socialinės pašalpos gavėjų, tačiau 14 savivaldybių šis rodiklis siekė tik 1-23 proc. Tarp 2020 m. ir 2021 m. šio rodiklio reikšmė sumažėjo 35 savivaldybėse. Svarbu atkreipti dėmesį, jog dalis savivaldybių nepilnai suveda arba nesuveda duomenų apie suteiktas socialines paslaugas į SPIS, nors pareiga tai atlikti yra nustatyta Socialinių paslaugų įstatyme (pvz., remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis transporto organizavimo paslaugos suteiktos 15,4 tūkst. asmenų; tačiau pagal SPIS duomenis šią paslaugą 2021 m. gavo 8,9 tūkst. asmenų ir informaciją apie suteiktą transporto organizavimo paslaugą į SPIS suvedė tik 51 savivaldybė). Dalies duomenų apie suteiktas paslaugas suvedimas į SPIS ar jų nesuvedimas (kai socialinė paslauga buvo suteikta tačiau duomenys apie tai nepateikti SPIS), iškreipia socialinių paslaugų prieinamumo situaciją Lietuvos savivaldybėse, taip pat neleidžia pilna apimtimi įvertinti socialinių paslaugų teikimo būklės visoje šalyje.

Įgalinimo aspektą atspindi socialinių paslaugų teikimo kompleksiskumas, t. y. kokiai daliai socialinės pašalpos gavėjų buvo suteiktos bent trijų rūšių paslaugos per metus (PAI12).⁶ **Kompleksinių paslaugų teikimo socialinės pašalpos gavėjams rodiklis 2017-2021 m. laikotarpiu išliko stabiliai žemas ir siekė apie 13 proc. Žemos rodiklio reikšmės rodo kompleksinių socialinių paslaugų, suteikiamų socialinės pašalpos gavėjams, trūkumą.** Net 14 savivaldybių šis rodiklis 2021 m. buvo mažesnis nei 5 proc.; tik 5 savivaldybėse socialines paslaugas kompleksiniu būdu gavo bent 35 proc. socialinės pašalpos gavėjų. Šio rodiklio reikšmės sumažėjimą tarp 2020-2021 m. lėmė blogėjančios jo reikšmės 20 savivaldybių. Visgi 36 savivaldybės tuo pačiu laikotarpiu pagerino kompleksinį socialinių paslaugų teikimą.

Pažymėtina, kad nuo š. m. vidurio Socialinių paslaugų katalogas⁷ buvo papildytas nauja socialine paslauga – *potencialių socialių paslaugų gavėjų paieška*. Kadangi paslauga teikiama bendradarbiaujant su įvairiomis socialinio darbo įgyvendinimo srityse veikiančiomis įstaigomis, organizacijomis, vietos bendruomene, kitais suinteresuotais asmenimis, tikėtina, kad padidės ir socialinių paslaugų prieinamumas.

Socialinių paslaugų adekvatumą atspindi vidutinė vienam socialinės pašalpos gavėjui suteikiamų socialinių paslaugų vertė per metus (PPA10). Ši vertė yra nustatoma pagal SPIS nurodomą paslaugų kainą. Šalies mastu vidutinė bendra suteiktų socialinių paslaugų vertė 2017-2020 m. augo nuo 110 iki 147 Eur, o 2021 m. vertė neženkiai sumažėjo iki 142 Eur. Šioje srityje yra matomi ryškūs skirtumai tarp savivaldybių: didžiausia reikšmė Elektrėnų sav. (865,4 Eur), mažiausia – Palangos m. (2,12 Eur). Didžioji dalis savivaldybių 2021 m. per metus vienam gavėjui suteikė paslaugų už 100-200 Eur.

⁶ Atsižvelgiama į visas Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje (SPIS) fiksuotas paslaugas, įskaitant informavimą, konsultavimą, tarpininkavimą ir atstovavimą. Atvejo vadybos suteikimo atveju yra laikomasi prielaidos, jog buvo suteiktos bent trys socialinės paslaugos per metus. Dalis savivaldybių nepilnai suveda suteiktas paslaugas į SPIS; siekiama gerinti turimų duomenų apie suteiktas paslaugas kokybę.

⁷ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“.

Be minėtų rodiklių, nuo 2021 m. pradėti stebėti socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų subjektyvūs vertinimai dėl informavimo (PPP14) ir jiems teikiamų paslaugų kokybės (PAP15). Šie du subjektyvūs rodikliai remiasi 2021 m. lapkričio-gruodžio mėn. vykusios apklausos duomenimis, kuri yra detaliai pristatyta 2 skyriuje. **Socialinės paramos informavimo kokybės vertinimas 2021 m. apklausos duomenimis vidutiniškai siekė 4,6 balo iš galimų 10. Suteiktų socialinių paslaugų kokybės vertinimas buvo kiek geresnis – 5,7 balo iš galimų 10.** Apklausa parodė, kad teikiant socialines paslaugas yra bendraujama pagarbiai; gavėjai jaučia socialinių paslaugų teikiamą naudą sprendžiant problemas. Todėl labai svarbu, kad savivaldybės pilnai suvestų duomenis apie socialines paslaugas į SPIS, kas leistų objektyviai įvertinti situaciją šalyje ir esant poreikiui sudarytų prielaidas plėsti socialinių paslaugų rūšis, stiprinti individualų socialinių paslaugų poreikio vertinimą, įtraukiant jų gavėjus. Socialinės paramos gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas, taip pat taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti. Siekiant didinti socialinės paramos gavėjų informuotumą, nuo 2021 m. pradėjo veikti SADM informacinis portalas www.kasmanpriklauso.lt, kur galima rasti visą informaciją apie socialinę paramą, socialines ir užimtumo paslaugas skirtingais gyvenimo atvejais. Taip pat nuo š. m. liepos mėn. pakeistas Socialinių paslaugų katalogas nustatant, kad į visų specialiųjų socialinių paslaugų sudėtį įeina informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir (ar) atstovavimas, t.y. teikiant specialiąsias paslaugas jų gavėjai privalomai informuojami, konsultuojami, jiems tarpininkaujama ir (ar) atstovaujama. Yra vykdomos informacinės kompanijos, bendradarbiaujama su savivaldybėmis didinant informacijos apie socialinę paramą prieinamumą.

- ***Užimtumas: nerimą kelia mažas piniginių socialinės paramos gavėjų įtraukimas į ADRP***

Užimtumo dimensijos rodikliai yra skirti įvertinti, ar ir kiek socialinės pašalpos gavėjai dalyvauja darbo rinkoje arba yra įtraukiami į UT organizuojamas užimtumo priemones. Užimtumas yra neabejotinai svarbus įrankis įgalinti socialinės pašalpos gavėjus išėiti iš socialinės paramos sistemos. Pastarųjų metų pokyčiais socialinės paramos srityje buvo siekiama didinti piniginių socialinės paramos gavėjų paskatas dirbti: padidinta neįskaitytinų su darbo santykiais susijusių pajamų dalis (priklausomai nuo šeimos sudėties neįskaitoma nuo 20 proc. iki 40 proc. pajamų); nustatyta, kad tiek pat procentų, kaip ir darbinių pajamų, į gaunamas pajamas neįskaitoma nedarbo socialinio draudimo išmokos ir darbo paieškos išmokos; sudarytos palankesnės sąlygos gauti papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus (žr. 2 priedą). Taip siekiama, kad kuo didesnė paramą gaunančių asmenų dalis, ypač turinčių vaikus, dirbtų. Nuo 2019 m. buvo parengtas užimtumo skatinimo ir motyvavimo paslaugų nedirbantiems ir socialinę paramą gaunantiems asmenims modelis (toliau – Modelis), kurio vienas iš tikslų – skatinti piniginių socialinę paramą gaunančių asmenų užimtumą, didinti jų motyvaciją įsitraukti į darbo rinką. Modelis buvo pradėtas įgyvendinti 6 savivaldybėse, o 2020-2022 m. laikotarpiu palaipsniui įsitraukė vis daugiau savivaldybių ir numatoma, kad nuo 2023 m. šio Modelio pagrindu dirbs visos savivaldybės. Taip pat, nuo 2022 m. liepos pradedama įgyvendinti

užimtumo sistemos pertvarka (žr. 2 priedą). Stebėsenos rėmuose užimtumo dimensiją sudaro 5 rodikliai. Šios dimensijos rodiklių dinamika 2020-2021 m. yra apibendrinta 1.3 lentelėje ir detaliau aptarta žemiau.

1.3 lentelė. Užimtumo dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo Blogėjo	
	(2020)	(2021)	(savivaldybių)	
PUI16. Suaugusių socialinės pašalpos gavėjų, kurie gauna su darbu susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius) dalis, proc.	32.40	26.2	11	48
PUI17. Šeimų, kurios augina vaikus, gauna socialinę pašalpą ir kurių bent vienas suaugęs asmuo gauna su darbu susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius) dalis, proc.	25.9	25.1	30	29
PUI 15. UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų, dalyvaujančių ADRP, dalis, tarp visų UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų, proc.	10.8	5.7	9	50
PUI30. Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą, įdarbintų nuolatiniam darbui, dalis tarp visų UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų, proc.	56.5	31.2	4	55
PUI28. Asmenų, gaunančių papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus, dalis tarp visų įsidarbinusių socialinės pašalpos gavėjų, proc.	18.5	19.7	32	26

Pirmiausiai yra stebima, kokia dalis socialinės pašalpos gavėjų (PUI16)⁸ ir jų šeimų su vaikais (PUI17) gauna su darbo santykiais susijusias ar savarankiško darbo pajamas. Abiejų rodiklių reikšmės 2018-2020 m. šalies mastu didėjo (dirbančių socialinės pašalpos gavėjų dalis nuo 22 iki 32 proc., o šeimų su vaikais dalis nuo 21 iki 26 proc.), o 2021 m. stabilizavosi ties 2019 m. lygiu (atitinkamai, ties 26 proc. ir 25 proc.). Tai atspindi bendrus užimtumo lygio pokyčius šalyje ir didinamas finansines paskatas dirbti socialinės pašalpos gavėjams (žr. 2 priedą). Poveikį dirbančiųjų socialinės pašalpos gavėjų dalies rodikliui galėjo turėti ir išskirtinė su Covid-19 susijusi situacija 2020 m. Tuomet nemaža nedirbančių socialinės pašalpos gavėjų dalis pasinaudojo teise gauti UT teikiamą darbo paieškos išmoką ir jos gavimo laikotarpiu pasitraukė iš socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemos. Ypač tai liečia vaikų neturinčius piniginės socialinės paramos gavėjus. **Net 30 savivaldybių 2021 m. dirbančių socialinės pašalpos gavėjų šeimų su vaikais dalis didėjo lyginant su 2020 m. Didžiojoje dalyje savivaldybių 2021 m. dirbo nuo 20 proc. iki 40 proc. socialinės pašalpos gavėjų šeimų su vaikais.** Didžiausios išskirtys yra pastebimos kurortinėse savivaldybėse, t. y. nuo 0 proc. Neringos iki 62,5 proc. Birštono sav.

Kalbant apie užimtumo paslaugas, yra vertinama, kiek UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvauja ADRP (PUI15) ir kokia jų dalis yra įdarbinti pastoviam darbui (PUI30). Nerimą ypač kelia pirmojo rodiklio dinamika: **UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvaujančių ADRP dalis**

⁸ Dirbančių socialinės pašalpos gavėjų dalis įvertinama pagal tai, kokiai jų daliai apskaičiuojant pajamas neįskaitoma dalis pajamų, gautų darbo santykių pagrindu (samdomo ar savarankiško darbo).

sumažėjo nuo 27 proc. 2017 m. iki apie 6 proc. 2021 m. Tik 7 savivaldybėse (Panevėžio m., Alytaus m., Šilutės r., Šalčininkų r., Tauragės r., Širvintų r. ir Visagino) 2021 m. rodiklis buvo didesnis nei 10 proc. Tiek ADRP dalyvaujančių, tiek visų UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2020 m. lyginant su 2019 m. sumažėjo apie 60 proc. Duomenis galėjo iškreipti dėl Covid-19 pandemijos pasikeitusios 2020 m. duomenų rinkimo aplinkybės. 2021 m. abu šie skaičiai sparčiai didėjo. Visgi, nerimą kelia tai, jog nors UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2021 m. beveik 10 proc. viršijo 2019 m. buvusį lygį, ADRP priemonėse dalyvaujančių jų dalis tuo pačiu laikotarpiu buvo vis dar apie 40 proc. mažesnė.

Kalbant apie įsidarbinimo dinamiką, **apie trečdalis UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų yra kasmet įdarbinami nuolatiniam darbui.** 2017-2021 m. laikotarpiu išskirtiniai buvo tik 2020 m., kai ši dalis padidėjo iki 56 proc. Duomenis galėjo iškreipti dėl COVID-19 pandemijos pasikeitusios aplinkybės: kaip jau minėta, 2020 m. dalis nedirbančių socialinės pašalpos gavėjų pasinaudojo teise gauti UT teikiamą darbo paieškos išmoką ir jos gavimo laikotarpiu pasitraukė iš socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemos. 2020 m. UT registruotų pašalpos gavėjų mažėjo apie 60 proc., o įdarbintų nuolatiniam darbui – apie 40 proc. 2021 m. abu rodikliai stabilizavosi ties panašiu 2019 m. lygiu.

Galiausiai, stebimas piniginės socialinės paramos, skirtos į darbo rinką grįžtantiems socialinės pašalpos gavėjams, efektyvumas. Asmenų, gaunančių papildomą socialinę pašalpą įsidarbinus dalis tarp visų įsidarbinusių socialinės pašalpos gavėjų (PUI28) šalies mastu padidėjo dvigubai: nuo apie 10 proc. 2017-2019 m. iki apie 20 proc. 2021 m. Tai rodo, jog **situaciją dėl papildomos socialinės paramos mokėjimo įsidarbinusiems socialinės pašalpos gavėjams pastaraisiais metais ženkliai gerėjo.** Prie to prisidėjo ir tai, jog nuo 2020 m. birželio 1 d. sumažėjo ribojimai tokiai paramai gauti, didėjo jos dydžiai, taip pat nuo 2019 m. prailgintas papildomai skiriamos socialinės pašalpos įsidarbinus laikotarpis (žr. 2 priedą). Šiuo metu prieš įsidarbinimą asmuo turi būti registruotas UT ne mažiau nei 6 mėn., socialinė pašalpa turėjo būti mokama bent 1 mėn. per paskutinius 3 mėn. iki įsidarbinimo, dirbant asmeniui turi būti mokama ne mažesnė alga už MMA. Visgi, šioje srityje yra didelių skirtumų tarp savivaldybių: nuo 1 proc. (Šalčininkų r. sav.) iki 100 proc. (Neringos sav.). **Šie dideli savivaldybių skirtumai rodo, jog socialinės pašalpos gavėjai turi būti geriau informuojami apie jiems priklausančią gauti papildomai skiriamą socialinę pašalpą įsidarbinus.**

- ***Būstas: didėja socialinio būsto prieinamumas ir būsto nuomos kompensacijų dalis***

Būsto dimensijos rodikliai atspindi būsto paramos prieinamumą. Būsto pagalbos srityje pastaraisiais metais buvo didinamos būsto mokesčio dalies kompensacijos, gerinamos sąlygos gauti socialinį būstą labiausiai pažeidžiamoms asmenų grupėms, didinamas krizinio apgyvendinimo prieinamumas (žr. 2 priedą). Stebėsenos rėmuose būsto dimensiją sudaro 5 rodikliai. Šios dimensijos rodiklių dinamika 2020-2021 m. yra apibendrinta 1.4 lentelėje ir detaliau aptarta žemiau.

1.4 lentelė. Būsto pagalbos dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo (savivaldybių)	Blogėjo
	(2020)	(2021)		
PBP18. Patenkinto socialinio būsto poreikio dalis savivaldybėje, proc.	50.2	54.7	57	3
PBP20. Vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė mėnesiais	35.3	35.8	22	38
PBP35. Socialinio būsto nuomininkų, gaunančių būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijas, dalis, proc.	39.2	40.4	38	22
PBP36. Socialinio būsto laukiančių asmenų (šeimų), kurie gauna būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, dalis, proc.	6.9	9	32	8
PBP19. Laikino apgyvendinimo vietų skaičius 1 000 gyventojų	0.9	0.8	32	20

Apskaičiuojant socialinio būsto poreikio patenkinimo lygį (PBP18) daroma prielaida, kad socialinio būsto poreikį turi asmenys (šeimos), kurie yra registruoti socialinio būsto laukiančiųjų eilėje. Socialinio būsto poreikio patenkinimu laikomas socialinio būsto suteikimas. **Pastebima teigiama tendencija: nuo 45 proc. 2017 m. iki 55 proc. 2021 m. didėjo dalis socialinio būsto laukiančių žmonių, kuriems jis buvo suteiktas. 2021 m. ši rodiklį pagerino net 57 savivaldybės.** Geriausiais rodikliais šiose srityje pasižymi Ukmergės r. savivaldybė, kurioje socialinio būsto poreikis yra patenkintas 80 proc. Blogiausi, 40 proc. nesiekiantys socialinio būsto poreikio patenkinimo rezultatai 2021 m. buvo Vilniaus r. (25 proc.), Trakų r. (36 proc.), Vilniuje (37 proc.), Neringoje (38 proc.) ir Panevėžyje (39 proc.).

Vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė (PBP20)⁹ tarp 2020-2021 m. reikšmingai nepasikeitė, nors 38 savivaldybėse kiek prailgėjo. 2021 m. vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė tarp visų jo laukiančiųjų buvo beveik trys metai (35,8 mėn.). Tai daug geresnis rezultatas, lyginant su 2017 m., kai ši trukmė siekė net 51 mėnesį. Trumpiausiai (iki 20 mėn.) socialinio būsto eilėje 2021 m. laukė Visagino, Kėdainių r., Jurbarko r., Kelmės r. ir Akmenės r. gyventojai. Ilgiausios vidutinės laukimo trukmės buvo kurortinėse Neringos (89 mėn.), Palangos (75 mėn.) ir Birštono (69 mėn.) savivaldybėse.

Taip pat vertinama, kokia dalis socialinio būsto nuomininkų gauna būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijas (PBP35). Nuo 2020 m. II ketv. sąlygos gauti šias kompensacijas buvo supaprastintos nebetaikant turimo turto vertinimo (žr. 2 priedą). **2018-2021 m. vidutiniškai apie 40 proc. socialinio būsto nuomininkų gavo komunalinių išlaidų kompensacijas. Visgi, yra nemaži skirtumai tarp savivaldybių: 2021 m. didžiausia reikšmė Jurbarko r. siekė 66 proc., o mažiausia – Kazlų Rūdos sav. buvo tik apie 6 proc. Svarbu užtikrinti**

⁹ Rodiklis apskaičiuojamas kiekvieną mėnesį fiksuojant visus tuo metu socialinio būsto laukiančius asmenis, ir jų laukimo pradžios datą. Šis dydis yra lygus kas mėnesį fiksuojamos asmenų būsto laukimo trukmės metiniam vidurkiui. Tokiu būdu apskaičiuota socialinio būsto laukimo trukmė yra mažesnė už laukimo trukmę iki kol asmuo (šeima) gauna būstą. Kita vertus, šis rodiklis atspindi visų to laikotarpiu laukiančių socialinio būsto žmonių situaciją.

tolygesnį prieinamumą gauti būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijas šalyje. Būsto išlaikymo išlaidos neretai reikalauja nemažos dalies visų šeimos pajamų. Teikiamos būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijos prisideda prie būsto išlaidų naštos mažinimo, veikia kaip skolų susidarymo prevencija. Galima tikėtis, jog būsto šildymo kompensacijų prieinamumas didės 2022 m. kai buvo padvigubintas VRP dydis, taikomas jų apskaičiavimui (žr. 2 priedą).

Šalia socialinio būsto prieinamumo rodiklių, svarbu stebėti, kokia dalis socialinio būsto laukiančių asmenų (šeimų) kaip alternatyvą socialiniam būstui gauna būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijas. Šalies mastu yra siekiama didinti būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijų prieinamumą; nuo 2020 m. vidurio būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija mokama už didesnę būsto naudingą plotą vienam asmeniui ar šeimos nariui (žr. 2 priedą). **Nors būsto nuomos mokesčio kompensacijų gavėjų dalis šalies mastu išlieka žema, visgi yra stebimos teigiamos tendencijos: 2017-2021 m. laikotarpiu nuo 1,5 proc. iki 9 proc. daugėjo socialinio būsto laukiančių asmenų, kurie gavo būsto nuomos dalies kompensacijas.** Absoliuti lyderė šioje srityje yra Vilniaus m. savivaldybė, kurioje būsto nuomos dalies kompensacijas 2021 m. gavo 36 proc. socialinio būsto laukiančių asmenų. Artimas šalies vidurkiui rodiklio reikmės turi ir kiti didmiesčiai (Klaipėdos m., Panevėžio m. ir Kauno m. savivaldybės). Šiuose keturiuose didmiesčiuose būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos yra suteikiamos net apie 90 proc. visų jų gavėjų šalyje. Tuo pat metu, net 25 savivaldybėse nei viena šeima 2021 m. negavo būsto nuomos kompensacijos. Kitose savivaldybėse jas gavo tik pavienės šeimos. **Žemas rodiklio vidurkis šalyje rodo, kad būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos yra nepakankamai išnaudojamos sprendžiant būsto problemas.**

Galiausiai, yra svarbu stebėti laikino apgyvendinimo įstaigų (nakvynės namų, krizių centrų) vietų skaičių, tenkantį 1 000 savivaldybės gyventojų (PBP19). Pastarasis rodiklis nurodo galimybę gauti laikino apgyvendinimo paslaugas benamiams ar ištikus krizei. **2017-2021 m. laikino apgyvendinimo vietų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, iš esmės nekito ir siekė apie 0.7-0.9 vietos. Svarbu pažymėti, jog 2017-2021 m. laikotarpiu nuo 18 iki 8 sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose nėra laikino apgyvendinimo vietų. 2021 m. palyginti su 2020 m. rodiklio reikšmės gerėjo 32 savivaldybėse. Visgi, rodiklio reikšmės ženkliai skiriasi tarp savivaldybių intervale nuo 0 iki 3.8 laikinojo apgyvendinimo vietų 1 000 gyventojų. Prastesnė situacija yra pastebima žiedinėse ir kurortinėse savivaldybėse; didieji miestai pasižymi vidutinėmis reikšmėmis.** Minėtose savivaldybėse svarbu užtikrinti geresnį laikinojo apgyvendinimo paslaugų prieinamumą.

1.2. Prevencija

Antroji pagal svorį SPVI indekse sritis yra prevencija. **Prevencijos sritis yra skaidoma į dvi dimensijas: socialinės apsaugos ištekliai ir socialinės paramos sistemos funkcionavimui aktualūs aplinkos rodikliai.** Ši dimensija yra platesnė nei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams skiriamos lėšos ir ištekliai. Ji apima socialinės apsaugos organizavimą ir teikimą platesniam žmonių ratui, nei vien nepasiturintiems gyventojams.

Neabejotinai, tiek ištekliai, tiek aplinka savivaldybėse yra veikiama eilės procesų, o taip pat savivaldybės ir valstybės lygiu teikiamo finansavimo įvairioms sritims, įskaitant socialinę, sveikatos, švietimo, užimtumo ir verslo skatinimo ir kt. Visgi, šioje srityje yra apsiribojama keliais aktualiais skurdo prevencijos rodikliais, siekiant atkreipti į juos dėmesį ir paskatinti savivaldybių atstovus aktyviau šiuos rodiklius stebėti.

Stebėsenos rezultatai parodė jog, **kalbant apie išteklius, finansavimas socialinei apsaugai yra santykinai stabilus, išlieka dideli atotrūkių tarp savivaldybių ir iššūkiai transporto srityje:**

- Santykiniais dydžiais savivaldybių išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų 2017-2021 m. laikotarpiu yra stabili ir siekia apie 12 proc. Panaši situacija stebima ir kalbant apie lėšų NVO paslaugoms dalį: 2017-2021 m. ji buvo gana stabili ir vidutiniškai sudarė tarp 10-14 proc. visų socialinėms paslaugoms savivaldybių skiriamų lėšų. Tarp 2020-2021 m. nuo 25 iki 16 mažėjo savivaldybių, kurios skiria mažiau nei 5 proc. lėšų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms.
- Nominaliais dydžiais išlaidos socialinei apsaugai, tenkančios vienam skurstančiajam kasmet auga: 2021 m. rodiklis gerėjo net 50 savivaldybėse, o jo augimas siekė apie 22 proc. lyginant su 2020 m. Tam įtakos turėjo skiriamos papildomos lėšos ir sumažėjęs skurstančiųjų skaičius. Atvirkštinė situacija stebima išlaidų transportui srityje. Nominaliais dydžiais iki tol didėjusios savivaldybių išlaidos transportui, tenkančios vienam gyventojui, 2021 m. sumažėjo apie 30 proc. lyginant su 2020 m.; išlieka apie 10 kartų atotrūkis tarp daugiausiai ir mažiausiai lėšų transportui skiriančių savivaldybių.
- Žmogiškųjų išteklių srityje, 2017-2021 m. yra stebima teigiama socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičiaus, tenkančio 100 skurstančiųjų, didėjimo tendencija. Prastesnė už šalies vidurkį situacija yra pastebima didžiuosiuose miestuose ir žiedinėse savivaldybėse. Stebimas didelis atotrūkis tarp šalies savivaldybių.

Kalbant apie skurdo ir nepritekliaus prevencijai aktualius aplinkos rodiklius, teigiamos tendencijos pastebimos socialinio draudimo ir vaikų priežiūros bei ugdymo paslaugų aprėpties srityje, neigiamos – užimtumo paslaugų aprėpties srityje:

- Apdraustų visomis draudimo rūšimis dalis buvo gan stabili ir 2017-2021 m. palaipsniui didėjo nuo 70 proc. iki 73 proc. visų darbingo amžiaus savivaldybių gyventojų. Visgi, yra nemažų skirtumų tarp savivaldybių.
- Didėjo 3-6 metų vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje, dalis (nuo 64 proc. 2017 m. iki 69 proc. 2021 m.). Net 17 savivaldybių 2021 m. pastarojo rodiklio reikšmės buvo didesnės nei 70 proc. Tarp 2020-2021 m. dvigubai sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose dienos centrų paslaugos nebuvo teiktos (nuo 12 savivaldybių 2020 m. iki 6 savivaldybių 2021 m.); dienos centrų teikiamų paslaugų prieinamumą pagerino net 39 savivaldybės.
- Pastebima neigiama tendencija, jog 2017-2020 m. mažėjo ADRP priemonėse dalyvaujančių registruotų bedarbių (nuo 16 proc. iki 7 proc.); 2021 m. rodiklis siekė panašų 2019 m. lygį (apie

9 proc.); pastebimi beveik trigubi skirtumai tarp žemiausias ir aukščiausias reikšmes turinčių savivaldybių (nuo 6 proc. iki 17 proc.). Pastebima, jog ADRP dalyvių yra daugiau savivaldybėse, kuriose mažesnis užimtumo lygis.

Prevencijos sritys – išteklių ir aplinkos dimensijų – rodikliai yra detalčiau aptariami žemiau.

- ***Ištekliai: stabilus finansavimas, dideli savivaldybių atotrūkliai ir iššūkiai transporto srityje***

SPVI prevencijos srityje yra stebimi 5 išteklių rodikliai. Socialinei apsaugai savivaldybėse skiriami ištekliai apima piniginius ir žmogiškuosius išteklius. Šių rodiklių pokyčiai tarp 2020-2021 m. yra pavaizduoti 1.5 lentelėje.

1.5 lentelė. Išteklių dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo (savivaldybių)	Blogėjo
	(2020)	(2021)		
PRR21. Savivaldybės išlaidos socialinei apsaugai, tenkančios vienam skurstančiajam, Eur per metus	779.75	948.89	50	10
PRR23. Savivaldybės išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų, proc.	12.85	13.62	43	14
PRR25. Vienam gyventojui tenkanti savivaldybės išlaidų transportui suma, Eur per metus	176.85	128.19	5	55
PRR26. Savivaldybių išlaidų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis, skirtomis socialinėms paslaugoms, dalis (proc.)	12.85	13.62	43	14
PRR22. Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius, tenkantis 1000 skurstančiųjų	2.1	2.4	35	25

Pirmiausiai yra stebimos savivaldybės skiriamos lėšos socialinei apsaugai. Vertinant skiriamas lėšas yra atsižvelgiama į skirtingą poreikį savivaldybėse, išreikštą per skurstančiųjų skaičių (PRR21).¹⁰ **Šalies mastu išlaidos socialinei apsaugai vienam skurstančiajam nominaliais dydžiais kasmet auga (nuo 520 iki 948,89 Eur 2017-2021 m.); 2021 m. rodiklis gerėjo net 50 savivaldybėse, o jo augimas siekė apie 22 proc. lyginant su 2020 m.** Tai gerokai viršijo nuo tuo metu buvusios infliacijos lygį, o tam įtakos turėjo skiriamos papildomos lėšos ir sumažėjęs skurstančiųjų skaičius. Investicijos į socialinę apsaugą taip pat yra vertinamos kitų savivaldybės išlaidų kontekste (PRR23). **Savivaldybių išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų 2017-2021 m. laikotarpiu yra santykinai stabili ir siekia apie 12 proc.** Galima pastebėti, kad 2021 m. rodiklio reikšmė padidėjo iki 12,4 proc. lyginant su 11,4 proc. 2020 m.; rodiklis gerėjo 57 savivaldybėse. Tarp savivaldybių nėra didelių išskirčių finansuojant socialinę apsaugą; rodiklis 2021 m. buvo prasčiausias (nesiekė 10 proc.) kurortinėse Neringos, Birštono, Palangos m., Druskininkų savivaldybėse, o taip pat Kauno r. ir Vilniaus m.; geriausias - Kalvarijos, Anykščių r. ir Ignalinos r. (virš 20 proc.).

¹⁰ Pastaba: šiuo metu naudojamo skurdo rizikos lygio šaltinis - eksperimentinė Lietuvos statistika, apskaičiuojama pagal apklausos duomenis. Atskiroms savivaldybėms rodiklio reikšmės gali būti nestabilios dėl esančios paklaidos.

Taip pat yra vertinamos savivaldybių išlaidos, skiriamos NVO paslaugoms finansuoti lyginant su visomis savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms (PRR26). Taip yra skatinama plėtoti NVO sektorių savivaldybėse ir pasitelkti jį teikiant socialines paslaugas. **Šalies mastu lėšų NVO paslaugoms dalis 2017-2021 m. buvo gana stabili ir vidutiniškai sudarė tarp 10-14 proc. visų socialinėms paslaugoms savivaldybių skiriamų lėšų. Lyginant su 2020 m. NVO finansavimo dalis 2021 m. didėjo 43 savivaldybėse, mažėjo - 14. Mažėjo savivaldybių, kurios skiria mažiau nei 5 proc. lėšų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms: jų skaičius sumažėjo nuo 25 savivaldybių 2020 m. iki 16 savivaldybių 2021 m.** Tarp skiriančių didžiausią dalį išsiskiria Kazlų Rūda ir Šakiai (virš 50 proc.). Svarbu pastebėti, jog į NVO skiriamas lėšas neįtraukiamos išlaidos socialinėms programoms finansuoti. Šių programų rėmuose finansavimą gali gauti tiek valstybinio, tiek nevyriausybinių sektoriaus įstaigos.

Kaip rodo tyrimai, skurdo prevencijai ir mažinimui, galimybėms įsidarbinti ir gauti reikalingas socialines ir kitokias paslaugas yra svarbi transporto infrastruktūra, susisiekimo paslaugos. Šiam aspektui pamatuoti įtrauktas rodiklis – vienam gyventojui tenkanti savivaldybės išlaidų transportui suma (PRR25). **Vienam gyventojui tenkančios vidutinės savivaldybių išlaidos transportui 2017 - 2020 m. nominaliais dydžiais didėjo nuo 84 iki 177 Eur, o 2021 m. sumažėjo apie 30 proc. (iki 128 Eur). Nors ir sumažėjo skirtumai tarp savivaldybių, visgi išlieka apie 10 kartų atotrūkis tarp daugiausiai ir mažiausiai lėšų transportui skiriančių savivaldybių.** Mažiausia suma transportui tenka Šalčininkų r. gyventojams (34,6 Eur 2021 m.), didžiausia – kurortinių miestų (Neringos, Birštono, Palangos m., Druskininkų), o taip pat Širvintų r. ir Alytaus r. gyventojams.

Galiausiai, yra atsižvelgiama į socialinės srities žmogiškųjų išteklių pasiskirstymą savivaldybėse analizuojant socialinių darbuotojų, jų padėjėjų bei užimtumo specialistų skaičių (PRR22). Savivaldybės žmogiškieji ištekliai yra vertinami atsižvelgiant į poreikį, išreiškiamą per skurstančių gyventojų skaičių. **2017-2021 m. yra stebima teigiama socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičiaus, tenkančio 100 skurstančiųjų, didėjimo tendencija** (nuo 1,7 iki 2,4). **Prastesnė už šalies vidurkį situacija yra pastebima didžiuosiuose miestuose ir žiedinėse savivaldybėse.** Aukštesnės už šalies vidurkį rodiklių reikšmės 2021 m. buvo Pagėgių, Zarasų r., Telšių r. ir Švenčionių r. Rodiklio atotrūkis tarp skirtingų savivaldybių yra didelis (nuo 0,5 iki 9,6 socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičiaus, tenkančio 100 skurstančiųjų).

- *Aplinka: didėja soc. draudimo, vaikų ugdymo bei priežiūros, bet ne užimtumo paslaugų aprėptis*

Aplinkos dimensija yra siekiama stebėti kelis rodiklius, aktualius skurdo prevencijai, ypač susijusius su užimtumu, aplinkos pritaikymu neįgaliesiems bei vaikų užimtumu. SPVI prevencijos srityje yra stebimi 5 aplinkos rodikliai. Šių rodiklių pokyčiai tarp 2020-2021 m. yra pavaizduoti 1.6 lentelėje. Kaip ir kitų dimensijų atveju, rodiklių skaičius dimensijoje yra ribotas siekiant išlaikyti

kiekvieno rodiklio reikšmę bendrame indekse. Pripažįstama, jog stebėsenai yra parinkta tik nedidelė dalis galimų stebėti aplinkos savivaldybėje veiksnių.

1.6 lentelė. Aplinkos dimensijos rodiklių pokyčiai

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo (savivaldybių)	Blogėjo
	(2020)	(2021)		
PRA24. Asmenų, apdraustų visų rūšių socialiniu draudimu, dalis tarp visų darbingo amžiaus gyventojų (proc.)	72.1	72.9	54	5
PRA32. ADRP priemonėse dalyvaujančių asmenų dalis tarp visų UT registruotų bedarbių (proc.)	6.7	8.5	46	13
PRA33. Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje, dalis (proc.)	66.1	69.4	57	3
PRA27. Dienos centruose paslaugas gavusių vaikų dalis tarp visų mokyklinio amžiaus vaikų (proc.)	2.7	3.5	39	19
PRA34. Neįgaliųjų reikmėms pritaikytų būstų dalis, palyginti poreikiu (proc.)	48.8	52.8	29	19

Kalbant apie užimtumą, yra vertinami du rodikliai. Asmenų, apdraustų visomis draudimo rūšimis, dalis nuo visų darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus savivaldybėje (PRA24) signalizuoja apie užimtumo lygio skirtumus, o taip pat apie tai, kokia dalis dirbančiųjų yra apdrausti ir iškilus socialinei rizikai (ligai, nedarbui, negaliai ir kt.) galėtų bent iš dalies pasikliauti socialinio draudimo sistema. **Apdraustų visomis draudimo rūšimis dalis buvo gan stabili ir 2017-2021 m. palaipsniui didėjo nuo 70 proc. iki 73 proc. nuo visų darbingo amžiaus savivaldybių gyventojų. Visgi, yra nemažų skirtumų tarp savivaldybių: nuo apie 60 proc. Kelmės r., Kalvarijose, Šilalės r., Vilkaviškio r. iki vidutiniškai apie 80 proc. didžiuosiuose šalies miestuose, kurortuose ir Vilniaus apskrities savivaldybėse (išskyrus Ukmergės r., Širvintų r. ir Šalčininkų r.). Užimtųjų ir apdraustųjų socialiniu draudimu gyventojų dalies skirtumai savivaldybėse nemaža dalimi lemia skurdo prevencijai ir mažinimui, bei efektyviam socialinės paramos teikimui reikalingų resursų skirtumus. Taip pat stebimas UT teikiamų užimtumo paslaugų intensyvumas – ADRP priemonėse dalyvaujančių asmenų dalis nuo visų UT registruotų bedarbių (PRA32). **Pastebima neigiama tendencija, jog 2017-2020 m. mažėjo ADRP priemonėse dalyvaujančių registruotų bedarbių (nuo 16 iki 7 proc.); 2021 m. rodiklis siekė panašų 2019 m. lygį (apie 9 proc.). Pastebimi beveik trigubi skirtumai tarp žemiausias ir aukščiausias reikšmes turinčių savivaldybių (nuo 6 iki 17 proc.). Pastebima, jog ADRP dalyvaujančių asmenų yra daugiau savivaldybėse, kuriose mažesnis užimtumo lygis.****

Vaikų ugdymas yra svarbus tiek jų pačių raidai, tiek jų tėvų galimybėms dirbti. Du rodikliai orientuoti į paslaugas šeimoms su vaikais – dienos centruose paslaugas gavę vaikai tarp visų 7-17 m. amžiaus vaikų (PRA27) ir vaikų, (3-6 m. amžiaus) dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje (PRA33), dalis.¹¹ Dienos centruose paslaugas gavusių vaikų skaičius 2017-2020 metais buvo panašus (apie 3 proc. visų 7-17 m. amžiaus vaikų), o 2021 m. šis rodiklis gerėjo iki 3,5 proc. **Tarp 2020-2021**

¹¹ Šie du rodikliai yra parinkti ir todėl, jog minėtos paslaugos yra įtrauktos į bazinių paslaugų paketą šeimoms (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 618).

m. dvigubai sumažėjo savivaldybių skaičius, kuriose dienos centrų paslaugos nebuvo teiktos (nuo 12 savivaldybių 2020 m. iki 6 savivaldybių 2021 m.); dienos centrų teikiamų paslaugų prieinamumą pagerino net 39 savivaldybės. Galima tikėtis dar geresnio šio rodiklio rezultato 2022 m., kuomet 454 vaikų dienos centrai veikė net 58 šalies savivaldybėse, išskyrus Palangos m. ir Neringos savivaldybes (žr. 2 priedą). Šalies mastu vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme gerėja (nuo 64 proc. iki 69 proc. 2017-2021 m.). Net 17 savivaldybių 2021 m. rodiklio reikšmės buvo didesnės nei 70 proc. Didžiausia rodiklio reikšmė buvo Alytaus m. savivaldybėje (98 proc.), o prasčiausia – Alytaus r. (23 proc.) savivaldybėje. Tikėtina, kad vaikai iš rajono savivaldybių ugdytis yra vežami į miesto savivaldybes.

Galiausiai, į aplinkos dimensiją yra įtraukiamas neįgalųjų reikmėms pritaikytų būstų dalis, palyginus su visais sąlygas tenkinančiais prašymais pritaikyti būstą neįgaliesiems (PRA34). Šis rodiklis yra įtrauktas nesant platesnių aplinkos pritaikymą neįgaliesiems atspindinčių rodiklių savivaldybių lygmeniu. Pagal pateiktus prašymus vidutiniškai per metus neįgalųjų poreikiams yra pritaikoma 50-70 proc. būstų. Kadangi absoliučiais dydžiais skaičiai nėra dideli, galimi svyravimai tarp metų, tiek šalies, tiek savivaldybių mastu.

1.3. Skurdo mažinimas

Skurdo mažinimo srities rodikliais siekiama identifikuoti skurdo rizikos paplitimo ir intensyvumo skirtumus savivaldybėse, o taip pat – socialinės paramos gavėjų situaciją, kuri signalizuotų apie didesnę ilgalaikio ar pasikartojančio skurdo tikimybę, bei skurdą tarp vaikų. Svarbu paminėti, jog šiuo metu savivaldybių lygmeniu yra prieinamas labai ribotas skurdo rodiklių skaičius, dalis jų yra eksperimentiniai. SPVI skurdo mažinimo srityje yra stebimi 4 rodikliai. Šių rodiklių pokyčiai tarp 2020-2021 m. yra pavaizduoti 1.7 lentelėje.

1.7 lentelė. Skurdo mažinimo dimensijos rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Ge- rėjo (savivaldybių)	Blogėjo
	(2020)	(2021)		
SR1. Skurdo rizikos lygis (proc.)	20.9	20.0	32	28
SR3. Ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (proc.)	29.6	15.9	59	1
SR31. Ilgą laiką socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, dalis tarp visų socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus (proc.)	28.2	20.2	53	6
SR29. Asmenų, per vienus metus grįžusių į socialinės paramos sistemą (pakartotinai gavusių socialinę pašalpą), dalis, proc.	29.9	32.6	17	43

- *Dideli teritoriniai skirtumai, mažiau ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų, bet dažniau grįžtama į socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemą*

Skurdo rizikos lygis (SR1) – tai dalis gyventojų (proc.), kurių pajamos yra mažesnės už skurdo rizikos ribą šalyje, lygią 60 proc. ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos.¹² Skurdo rizika yra vienas pagrindinių rodiklių Lietuvoje ir ES, kuriais matuojamas skurdas ir jo dinamika, kartu atspindintis ir socialinės paramos plačiąja prasme poreikį. **2017-2021 m. skurdo rizikos lygis Lietuvoje mažėjo nuo apie 23 proc. iki 20 proc., bet išlieka aukštas kitų ES šalių kontekste (2020 m. – 16,6 proc.). Visgi, stebimi dideli skirtumai tarp savivaldybių: nuo apie 11,5 proc. Vilniaus m. iki 32 proc. Zarasų r. savivaldybėje.** Skurdo rizika yra mažesnė mažesni nedarbo lygį turinčioms ir didžiųjų miestų savivaldybėms, taip pat toms, kurios yra mažiau nutolusios nuo didžiųjų miestų. Didesnis skurdo lygis pastebimas Marijampolės, Utenos, Panevėžio ir Šiaulių apskrityse. Aukštas skurdo rizikos lygis savivaldybėse parodo didesnę poreikį kompleksiskai spręsti šias problemas ir atkreipti dėmesį į pažeidžiamiausias grupes bei nepasiturinčius gyventojus.

Rodikliais taip pat siekiama stebėti ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalį tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (SR3) ir tarp socialinę pašalpą gaunančių šeimų su vaikais (SR31).¹³ Ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų ir šeimų su vaikais dalis 2018-2019 m. didėjo (tarp visų socialinės pašalpos gavėjų – nuo 25 proc. iki 34 proc., tarp visų socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus – nuo 24 proc. iki 33 proc.). **Nuo 2020 m. pastebimas ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalies mažėjimas, kuriam įtakos galėjo turėti dėl Covid-19 atsiradusi laikina darbo paieškos išmoka. 2021 m. rodiklis ženkliau sumažėjo: nuo 30 proc. 2020 m. iki 16 proc. 2021 m. tarp visų socialinės pašalpos gavėjų, nuo 28 proc. iki 20 proc. tarp visų socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus. Rodiklių reikšmės gerėjo absoliučioje daugumoje savivaldybių: tarp visų socialinės pašalpos gavėjų gerėjo 59 savivaldybėse, o tarp socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus – 53 savivaldybėse.** 12 savivaldybių 2021 m. buvo mažiau nei 10 proc. ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų, o 19 savivaldybių šis rodiklis viršijo 20 proc. Tarp socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, 6 savivaldybėse buvo mažiau nei 10 proc. ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų, o daugiau negu 30 proc. – 11 savivaldybių. Prastesnės rodiklio reikšmės yra didesnio nedarbo lygio savivaldybėse.

Galiausiai, stebimos pakartotino skurdo tarp socialinės pašalpos gavėjų tendencijos: asmenų, pakartotinai besikreipiančių dėl socialinės pašalpos per metus (SR29)¹⁴. **Šalies mastu grįžtančių į socialinės paramos sistemą vienerių metų laikotarpyje asmenų dalis didėjo nuo 23 proc. 2018 m. iki 33 proc. 2021 m. Net 7 savivaldybėse rodiklis 2021 m. viršijo 40 proc.** Geriausiu rezultatu

¹² Šiuo metu naudojamo skurdo rizikos lygio savivaldybėse šaltinis – LR Statistikos departamento apskaičiuojama eksperimentinė Lietuvos statistika. Atskiroms savivaldybėms rodiklio reikšmės gali „šokinėti“ dėl esančios paklaidos.

¹³ Ilgalaikiais socialinės pašalpos gavėjais laikomi tie gavėjai, kurie socialinę pašalpą gauna 12 mėn. be pertraukos.

¹⁴ Pakartotinai besikreipusiais socialinės pašalpos yra laikomi asmenys, gavę socialinę pašalpą, kurie per metus po pašalpos nutraukimo vėl kreipiasi dėl socialinės pašalpos skyrimo ir, patenkinus jų prašymą, vėl gauna socialinę pašalpą.

šioje srityje pasižymėjo Neringos (0 proc.) ir Birštono (18 proc.) savivaldybės. Pastebima tendencija, kad rodiklis didesnis savivaldybėse, kuriose didesnis nedarbo lygis. Grįžtančių į socialinės paramos sistemą asmenų dalis parodo poreikį skirti didesnę dėmesį socialinės paramos gavėjų įgūdžių tobulinimui, kuris leistų jiems įsitvirtinti darbo rinkoje ir pakartotinai nepakliūti į socialinės paramos sistemą.

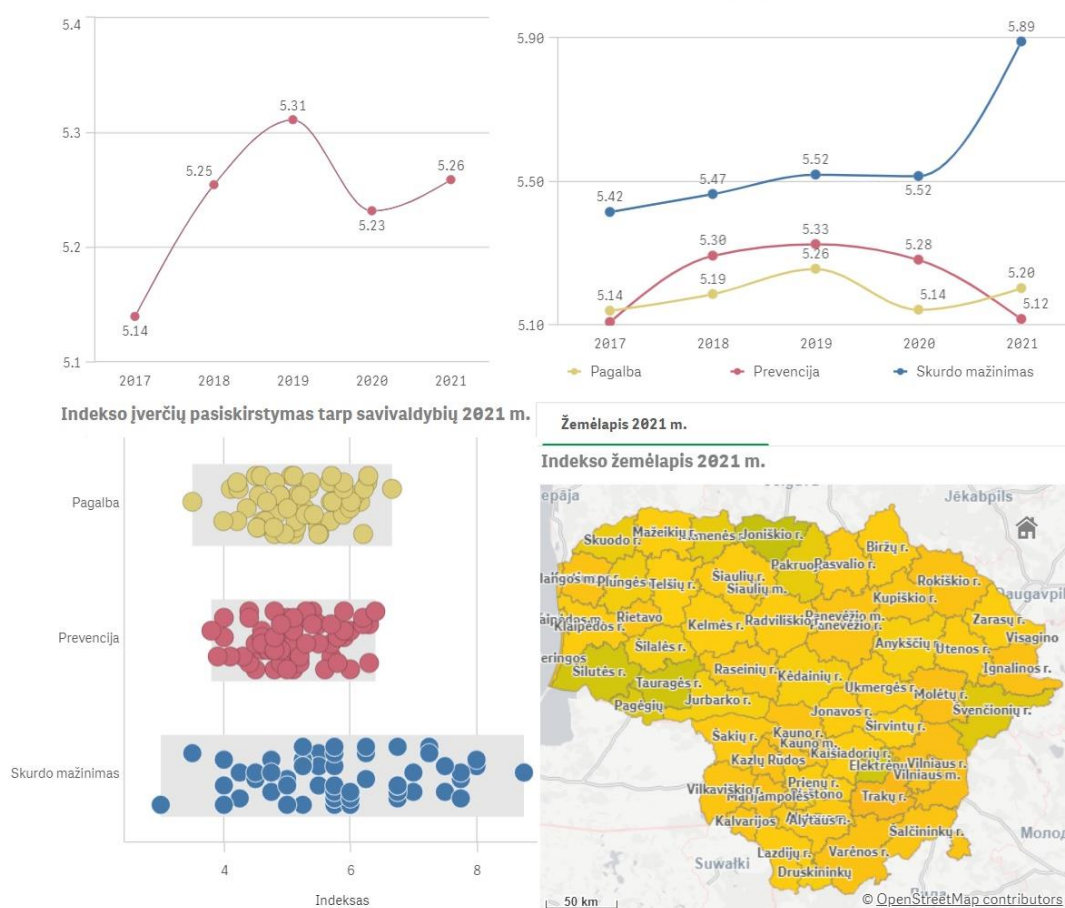
1.4. Bendrosios SPVI tendencijos

Bendrieji SPVI stebėsenos rezultatai atskleidė, kad **teritoriniai socialinės paramos veiksmingumo skirtumai Lietuvoje nėra dideli** (žr. 1.1 pav. žemėlapi). Tai rodo, kad Lietuvoje nėra ryškiai lyderiaujančių ar atsiliekančių socialinės paramos veiksmingumu savivaldybių, o atskiros SPVI sritys gali kompensuoti viena kitą. Pavyzdžiui, savivaldybės, kuriose stebima gera skurdo mažinimo situacija, nebūtinai pasiekia tokių pat gerų rezultatų pagalbos srityje. Tuo tarpu savivaldybėse, kuriose stebimi geriausi rezultatai prevencijos srityje, skurdo mažinimo srities rezultatai yra vidutiniški.

Visgi, galima pastebėti, jog **didžiausi savivaldybių rezultatų skirtumai yra pastebimi skurdo mažinimo srityje, o pagalbos bei prevencijos srityse skirtumai tarp savivaldybių yra mažesni** (žr. 1.1 pav. sklaidos diagramą). Tai gali būti paaiškinama ženkliais konteksto skirtumais tarp Lietuvos savivaldybių, kas lemia didesnius skurdo rizikos skirtumus. Tuo tarpu piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teikimas, nors ir vykdomas kaip savarankiška savivaldybių funkcija, yra reguliuojamas bendro šalies įstatymo. **Skurdo mažinimo srityje geriausi rezultatai stebimi kurortų, didžiųjų miestų ir netoli jų (ypač Vilniaus ir Klaipėdos) esančiose savivaldybėse, prastesni – kaimiškose, pasienio ir šiaurinėse šalies savivaldybėse.** Tarp pagalbos srities lyderių 2021 m. galima išskirti Joniškio r., Tauragės r. Akmenės r., Pakruojo raj., Panevėžio m., Elektrėnų, Pagėgių, Šilutės r. ir Šilalės r. savivaldybes. Prevencijos srityje geriausi rezultatai 2021 m. – Tauragės r., Joniškio r., Anykščių r., Švenčionių r., Rietavo, Pagėgių ir Šiaulių r. savivaldybėse.

Kalbant apie SPVI dinamiką, 2017-2021 metais socialinės paramos veiksmingumas reikšmingai nepasikeitė. Reikia paminėti, jog indekso stabilumą lemia ir jo konstravimo metodika: atskirų rodiklių rangų ribos yra nustatomos statistiškai, t. y. lyginant visų savivaldybių tų metų rodiklio reikšmes. Taikant šį metodą iš esmės savivaldybės yra lyginamos tarpusavyje ir siekiama, kad atotrūkis tarp savivaldybių būtų kuo mažesnis.

Stebėsenos indekso kitimas (bendras ir pagal sritis)

1.1 pav. SPVI stebėsenos rezultatai 2021 m.

Visgi, nuo 2017 m. yra stebima teigiama SPVI tendencija, ypač skurdo mažinimo srityje (žr. 1.1 pav. grafikus). SPVI skurdo mažinimo srities bendras vertinimas ypač gerėjo tarp 2020-2021 m., kai ženkliai mažėjo ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų ir ilgą laiką socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, skaičiai, mažėjo ir skurdo rizikos lygis savivaldybėse.

Socialinės paramos veiksmingumas pagalbos srityje 2017-2021 m. laikotarpiu buvo gan stabilus (žr. 1.1 pav. grafiką dešinėje). Kiek sumažėjusios teikiamos pagalbos indekso reikšmės 2020 m., 2021 m. gerėjo. **2017-2021 m. laikotarpiu matoma teigiama tendencija būsto pagalbos srityje:** 2017-2021 m. didėjo socialinio būsto laukiančių žmonių dalis, kuriems jis buvo suteiktas; mažėjo socialinio būsto laukimo trukmė tarp jo laukiančių asmenų; didėjo ir būsto nuomos mokesčio kompensacijų gavėjų dalis šalies mastu; mažėjo savivaldybių skaičius, kuriose nėra laikino apgyvendinimo vietų (žr. 1.1.4 skyrių). **Trumpesniu 2020-2021 m. laikotarpiu teigiama tendencija matoma ir piniginės socialinės paramos srityje.** Minėtu laikotarpiu gerėjo 5 iš 6 šios srities rodiklių reikšmės: gerėjo socialinės paramos adekvatumas, prieinamumas, daugėjo asmenų, kurie paramą gauna pinigine forma (žr. 1.1.1 skyrių). **Iš kitos pusės, 2017-2021 m. ir pastaraisiais metais matomos neigiamos socialinių paslaugų srities bendro įverčio ir atskirų rodiklių reikšmių tendencijos:** mažėjo socialines paslaugas gavusių socialinės pašalpos gavėjų skaičius, o kompleksinių paslaugų teikimo socialinės pašalpos gavėjams rodiklis 2017-2021 m. tesiekė apie 13 proc. (žr. 1.1.2 skyrių). Socialinės paramos informavimo kokybės vertinimas 2021 m. apklausos duomenimis vidutiniškai siekė 4,6 balo

iš galimų 10. Suteiktų socialinių paslaugų kokybės vertinimas – 5,7 balo iš galimų 10 (žr. 2 skyrių). Socialinės paramos gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas ir taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti; reikėtų didinti socialinės pašalpos gavėjų, gaunančių socialines paslaugas, aprėptį, stiprinti individualų socialinių paslaugų poreikio vertinimą, įtraukiant jų gavėjus. **Užimtumo paslaugų srityje buvo stebimos teigiamos tendencijos 2017-2019 m., tačiau rezultatai 2020-2021 m. blogėjo.** Nors apie ketvirtadalis socialinės pašalpos gavėjų dirba, o apie trečdalis nedirbančių kasmet įsidarbina nuolatiniam darbui, tik apie 6 proc. UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų dalyvauja ADRP, ši dalis nuo 2017 m. sumažėjo daugiau nei 4 kartus (žr. 1.1.3 skyrių).

2. PINIGINĖS SOCIALINĖS PARAMOS NEPASITURINTIEMS GYVENTOJAMS GAVĖJŲ APKLAUSOS REZULTATAI

Vadovaujantis 2021 m. rugsėjo 14 d. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu „Dėl socialinės paramos veiksmingumo stebėsenos Lietuvos Respublikos savivaldybėse metodikos patvirtinimo“, 2021 m. lapkričio – gruodžio mėn. vyko piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų apklausa. Apklausos metu buvo apklausti asmenys, kurie gauna piniginę socialinę paramą pagal LR piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą, t. y. socialinę pašalpą arba būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas (toliau – kompensacijų gavėjai).

Respondentai buvo atrenkami atsitiktiniu būdu tarp piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų, kurie sutiko dalyvauti apklausose teikiamos socialinės paramos veiksmingumo bei kokybės gerinimo tikslais. Savivaldybėse, kur piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų skaičius yra iki 500 – apklausama bent 50 paramos gavėjų, kuriose šis skaičius siekia 500-1000 – apklausama bent 10 proc. visų paramos gavėjų, kuriose šis skaičius viršija 1000 – apklausama bent 100 socialinės paramos gavėjų. Bendras apklausos respondentų skaičius – 3627 asmenys (žr. 2.1 lent.). Apklausos būdas – interviu telefonu arba savarankiškai pildoma elektroninė apklausa susisiekiant elektroniniu paštu. Elektroninės apklausos būdu apklausta ne daugiau kaip 50 proc. apklausos dalyvių kiekvienoje savivaldybėje.

2.1 lentelė. Apklausos respondentų pasiskirstymas.

Bendras apklausos respondentų skaičius (3627 asmenys), iš jų:
- soc. pašalpos gavėjai – 3026 asmenys (83,4 proc.);
- kompensacijų gavėjai – 601 asmenys (16,6 proc.).
Apklausta telefonu (2430 asmenys, 67 proc.), iš jų:
- soc. pašalpos gavėjai – 2266 asmenys (93 proc.);
- kompensacijų gavėjai – 164 asmenys (7 proc.).
Apklausta elektroniniu paštu (1197 asmenys, 33 proc.), iš jų:
- soc. pašalpos gavėjai – 760 asmenys (63,5 proc.);
- kompensacijų gavėjai – 437 asmenys (36,5 proc.).

Savivaldybėse, kuriose trūko kontaktų, buvo sumažintas respondentų skaičius, atitinkamai padidintas skaičius kitose savivaldybėse. Sumažintas respondentų skaičius buvo šiose savivaldybėse: Birštono sav., Kaišiadorių r. sav., Neringos sav., Skuodo r. sav., Šalčininkų r. sav., Šiaulių m. sav., Švenčionių r. sav., Telšių r. sav., Vilniaus r. sav. Šių savivaldybių duomenys nėra įtraukti į stebėseną, nes dėl mažos apklaustųjų imties gali neatspindėti realios situacijos.

Apklausa sudaro du klausimų blokai, kurių apibendrinti vertinimai įeina į socialinės paramos veiksmingumo indekso pagalbos sritį:

- Socialinės paramos gavėjų informavimo kokybės vertinimas (klausimai 1-5);
- Teikiamų socialinių paslaugų kokybės vertinimas (klausimai 6-10).

Apklausa parodė, kad piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas ir taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti. Teikiant socialines paslaugas yra bendraujama pagarbiai; gavėjai jaučia socialinių paslaugų teikiamą naudą sprendžiant problemas. Visgi, reikėtų didinti socialinės pašalpos gavėjų, gaunančių socialines paslaugas, aprėptį, stiprinti individualų paslaugų poreikio vertinimą, įtraukiant jų gavėjus. Žemiau pateikiama apklausos rezultatų analizė, jos pagrindiniai rezultatai. Detalią informaciją atskiroms savivaldybėms galima rasti stebėsenos puslapio skiltyje „[Apklauskos rezultatai](#)“.

- *Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai turi būti labiau informuojami apie prieinamas socialines paslaugas ir taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti*

Pirmiausiai buvo siekiama išsiaiškinti, ar ir kiek piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai yra informuoti apie jiems teikiamą socialinę paramą ir paslaugas, jų teikimo taisykles, terminus, taikomas paskatas įsidarbinti, galimą gauti papildomą paramą ar socialines paslaugas (žr. 2.2 lent.).

2.2 lentelė. Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų informavimo kokybė.

	TAIP, proc.	NE, proc.
1. Ar žinote, kad kreipiantis dėl piniginės socialinės paramos, apskaičiuojant Jūsų pajamas paramai gauti į jas nėra įskaičiuojama dalis darbo užmokesčio, nedarbo socialinio draudimo išmokos?	50	50
2. Ar žinote, kad įsidarbinus galėsite gauti papildomai skiriamą socialinę pašalpą, kuri mokama 12 mėnesių nuo įsidarbinimo?	26	74
3. Ar žinote, kad, gaunant socialinę pašalpą ilgiau kaip metus, jos dydis bus palaipsniui mažinamas, o vėliau pašalpa bus mokama nepinigine forma?	47	53
4. Ar žinote, kad galite kreiptis į savivaldybę dėl papildomos socialinės paramos (vienkartinės, tikslinės, periodinės, sąlyginės pašalpos ar kitos finansinės paramos)?	57	43
5. Ar kreipiantis dėl piniginės socialinės paramos buvote informuotas apie galimybę gauti socialines paslaugas arba nukreiptas pas socialinį darbuotoją ar į socialinių paslaugų įstaigą?	48	52

Apklauskos rezultatai parodė, jog geriausiai piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai yra informuoti apie galimybę kreiptis į savivaldybę dėl papildomos socialinės paramos (vienkartinės, tikslinės, periodinės, sąlyginės pašalpos ar kitos finansinės paramos). Apie tai žinojo apie 57 proc. visų respondentų. Geriausiai apie papildomos pagalbos galimybes buvo informuoti respondentai Marijampolės, Šilalės r., Tauragės r., Šakių r., Rokiškio r., Lazdijų r. ir Molėtų r. savivaldybėse (71-79 proc.), o mažiausiai informuoti buvo respondentai iš trijų didžiųjų miestų – Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos savivaldybėse (36-40%).

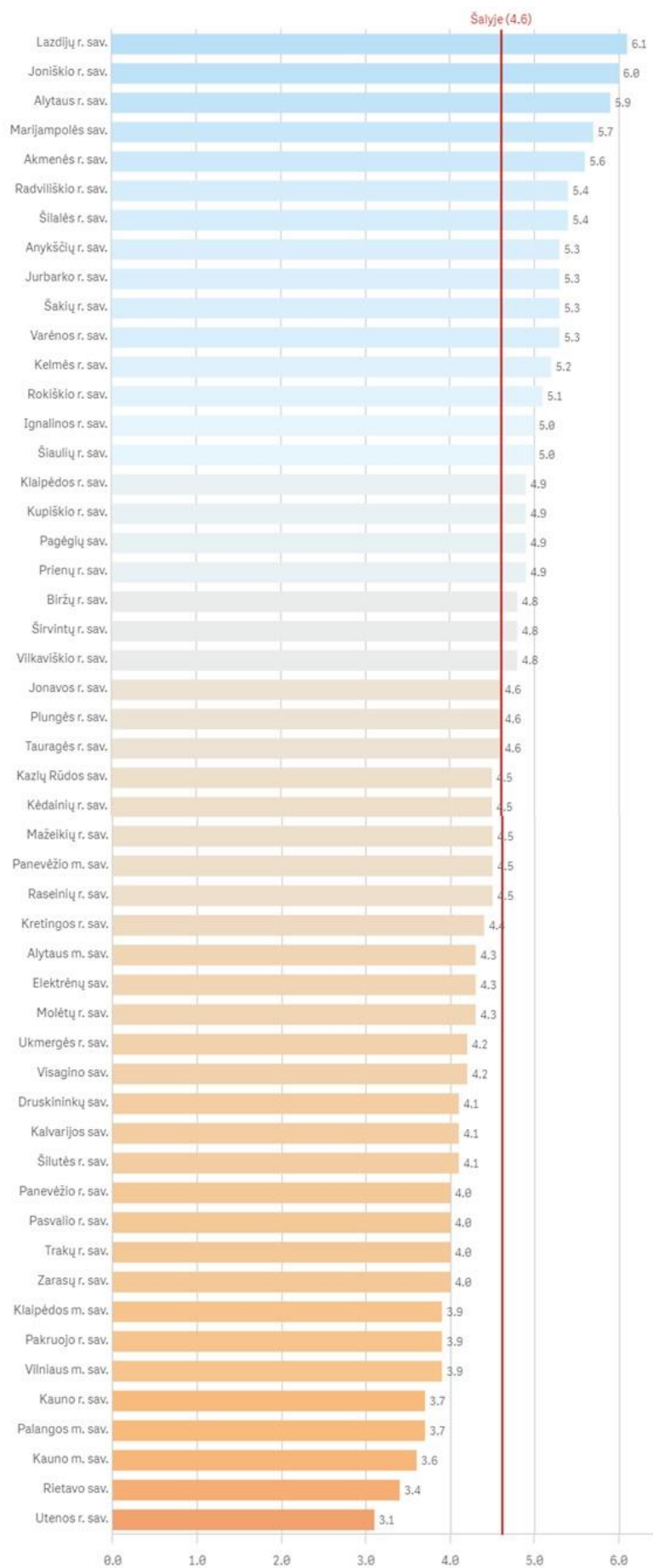
Tik apie pusė visų piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų žinojo apie taikomas paskatas dirbti ir užsidirbti, t. y., kad apskaičiuojant pajamas paramai gauti į jas nėra įskaičiuojama dalis su darbo santykiais susijusių pajamų; taip pat, kad gaunant socialinę pašalpą ilgiau kaip metus, jos dydis bus palaipsniui mažinamas, o vėliau socialinė pašalpa bus mokama nepinigine forma. Prasčiausiai respondentai žinojo apie tai, jog įsidarbinus socialinės pašalpos gavėjai gali gauti papildomai skiriamą socialinę pašalpą, kuri mokama 12 mėnesių nuo įsidarbinimo. Apie tai žinojo tik apie ketvirtadalis (26 proc.) respondentų. Žemas piniginę socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams gaunančių asmenų informuotumas apie taikomas paskatas įsidarbinti, dirbti ir užsidirbti yra problematiškas, nes jie neturi informacijos, kuri galėtų dalį jų paskatinti įsitraukti į darbinę veiklą. Tai gali lemti žemą taikomų paskatų dirbti efektyvumą. **Socialinės pašalpos gavėjams svarbu suteikti daugiau ir aiškiai suprantamos informacijos apie įsidarbinti ir dirbti skatinančias piniginės socialinės paramos priemones.**

Kalbant apie socialines paslaugas, **tik kas antras (48 proc.) dėl piniginės socialinės paramos besikreipęs respondentas buvo informuotas apie galimybę gauti socialines paslaugas arba nukreiptas pas socialinį darbuotoją ar į socialinių paslaugų įstaigą.** Informavimas ir nukreipimas gauti socialines paslaugas yra ypač svarbus siekiant spręsti piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų problemas, padėti jiems keisti susiklosčiusią situaciją, išėti iš skurdo rato. Taip pat svarbu paminėti, jog šioje srityje egzistuoja nemaži skirtumai tarp savivaldybių: nuo 61-70 proc. informuotų arba nukreiptų socialines paslaugas gauti respondentų Joniškio r., Alytaus r., Klaipėdos r., Lazdijų r., Akmenės r. savivaldybėse iki vos 21-33 proc. Utenos r., Ukmergės r., Palangos r., Šilutės r. savivaldybėse. **Savivaldybėms reikėtų siekti labiau integruoti teikiamą piniginę socialinę paramą ir socialines paslaugas nepasiturintiems gyventojams.**

Kalbant apie skirtumus tarp socialinės pašalpos ir kompensacijų už šildymą ar vandenį gavėjų, kompensacijų gavėjai yra kiek mažiau informuoti apie nepasiturintiems gyventojams taikomas papildomas darbo paskatas, rečiau gauna informaciją arba yra nukreipiami gauti socialines paslaugas. Visgi, minėta informacija yra labiausiai aktuali gaunantiems socialinę pašalpą – savivaldybės turi teikti prioritetą būtent šios grupės informavimui ir nukreipimui gauti reikalingas socialines paslaugas. Mažiausi informavimo atotrūkiai yra dėl galimybės gauti papildomą vienkartinę, tikslinę, periodinę, sąlyginę ar kitą finansinę paramą, kuria gali pasinaudoti tiek socialinės pašalpos, tiek kompensacijų gavėjai.

Kalbant apie piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų informavimo vertinimus tarp skirtingų Lietuvos savivaldybių, skirtumas tarp geriausiai ir prasčiausiai pagal visus penkis informavimo klausimus įvertintų savivaldybių sudaro apie 3 balus iš 10; geriausiai įvertintų savivaldybių informavimo klausimų vidurkis siekia apie 6 balus iš 10 (žr. 2.1 pav.), kuomet bendras šalies vidurkis siekė 4,6 proc. Informavimo apie prieinamą socialinę pagalbą trūkumas buvo pabrėžtas pačių piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų ir kalbant apie

jiems teikiamų socialinių paslaugų spragas (žr. 2.2 pav.). Taigi, **tikslas gerinti piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų informavimo kokybę yra aktualus visoms Lietuvos savivaldybėms, ypač reiktų atkreipti dėmesį į socialinės pašalpos gavėjų nukreipimą gauti socialines paslaugas bei jų informavimą apie taikomas finansines paskatas įsidarbinti ir dirbti.** Savivaldybėms rekomenduojama detaliau išnagrinėti apklausos dėl informavimo kokybės rezultatus, atkreipti dėmesį į silpnesnes vietas bei dalintis gerąja patirtimi.

2.1 pav. Socialinės paramos gavėjų informavimo kokybės skirtumai savivaldybėse

Pastaba: Penkių klausimų (1-5) apie socialinės paramos gavėjų informavimo kokybę vidurkis. 2021 m. apklausos duomenys.

- *Socialinės paslaugos yra teikiamos oriai ir padeda spręsti problemas, bet turi būti plečiama jų aprėptis ir individualus poreikio vertinimas*

Antras apklausos klausimų blokas buvo užduotas siekiant išsiaiškinti, kaip piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjai vertina teikiamų socialinių paslaugų kokybę (žr. 2.3 lent.). Buvo siekiama išsiaiškinti, kokia dalis respondentų kreipėsi socialinių paslaugų, kokių paslaugų jiems trūksta. Respondentų, kurie kreipėsi į socialinį darbuotoją ar į socialinių paslaugų įstaigą, buvo papildomai prašoma atsakyti į klausimus dėl suteiktų paslaugų kokybės.

2.3 lentelė. Suteiktų socialinių paslaugų kokybės vertinimas

	TAIP / LABIAU TAIP, proc.	NE/ LABIAU NE, proc.
6. Ar Jūs kreipėtės į socialinį darbuotoją ar į socialinių paslaugų įstaigą, nukreiptas piniginės socialinės paramos specialisto, kitų ar savo iniciatyva?	57	43
7. Ar kartu su jumis socialinio darbuotojo buvo aptartos turimos problemos ir galimi jų sprendimo būdai?	65	35
8. Ar jums teikiamos ar suteiktos socialinės paslaugos padeda ar padėjo spręsti turimas problemas?	82	18
9. Ar teikiant socialines paslaugas su jumis yra ar buvo bendraujama pagarbiai ir mandagiai?	94	6
10. Ar yra kažkokių socialinių paslaugų, kurios jums yra ar buvo reikalingos, bet jų negavote ar gavote nepakankamai?	20	80

Apklausa parodė, jog apie 60 proc. visų apklaustųjų kreipėsi į socialinį darbuotoją ar į socialinių paslaugų įstaigą, nukreiptas piniginės socialinės paramos specialisto, kitų ar savo iniciatyva. Remiantis SPIS duomenimis apie savivaldybių teikiamas paslaugas, socialinės pašalpos gavėjų (šeimų) per metus gavusių bent vienos rūšies socialines paslaugas dalis 2021 m. buvo apie 50 proc. **Taigi, apie 40-50 proc. socialinės pašalpos gavėjų socialinių paslaugų negauna, jų nesikreipia ir nėra nukreipiami. Turėtų būti siekiama didinti socialinės pašalpos gavėjų, gaunančių socialines paslaugas, aprėptį.** Tarp kompensacijų už šildymą ir vandenį gaunančių asmenų grupės socialines paslaugas nurodė gaunantys apie 50 proc. visų apklaustųjų.

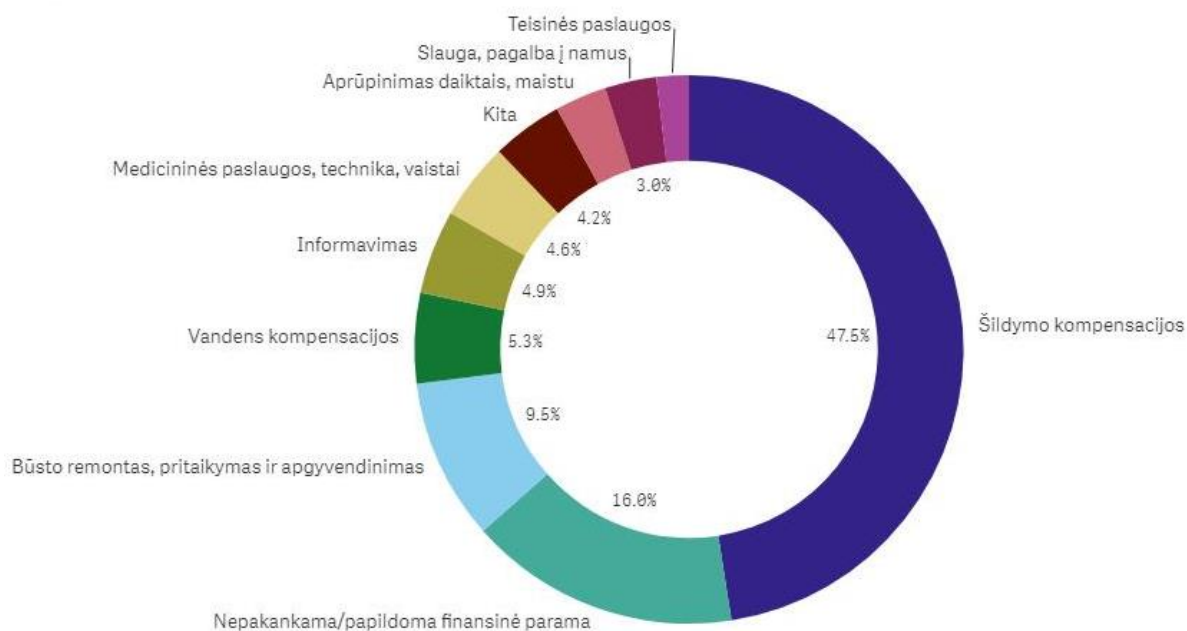
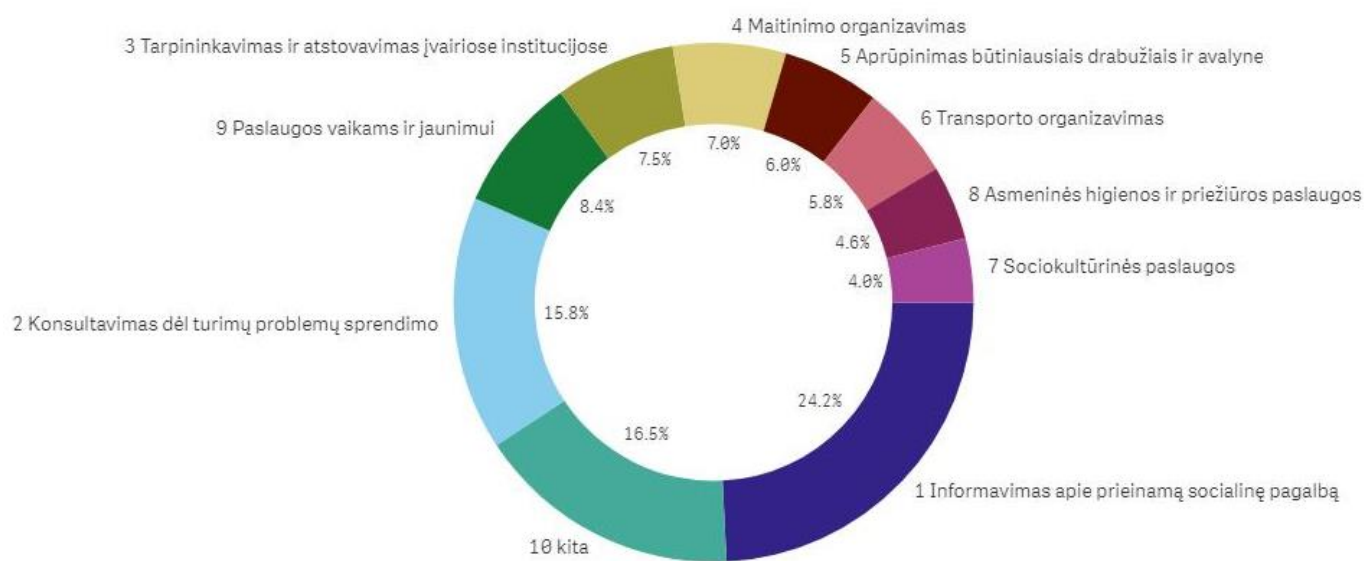
Apie du trečdaliai (65 proc.) socialines paslaugas gaunančių asmenų nurodė, jog kartu su jais buvo atliktas socialinių paslaugų poreikio vertinimas: kartu su socialiniu darbuotoju buvo aptartos turimos problemos ir galimi jų sprendimo būdai. Tik pusė ar mažiau taip nurodžiusių buvo tik Trakų r., Prienų r., Klaipėdos, Rokiškio r. ir Palangos, savivaldybėse. Konsultavimas dėl turimų problemų sprendimo buvo antra dažniausiai respondentų nurodyta negauta/nepakankamai gauta socialinė paslauga (žr. 2.3 pav.) Individualus poreikio vertinimas neabejotinai yra svarbi socialinių paslaugų teikimo proceso dalis, padedanti užtikrinti, jog yra teikiamos labiausiai reikalingos paslaugos, jų gavėjai jaučiasi įtraukiami į socialinių paslaugų teikimo procesą. **Siektina, jog visuomet būtų atliekamas individualus socialinių paslaugų poreikio vertinimas, įtraukiant jų gavėjus.**

Tarp socialines paslaugas gaunančių asmenų, net apie 80 proc. nurodė, jog jiems teikiamos ar suteiktos socialinės paslaugos padeda ar padėjo spręsti turimas problemas. 90 proc. ar daugiau taip atsakiusių buvo šešiose savivaldybėse (Zarasų r., Marijampolės, Šilalės r., Kauno, Vilkaviškio r., Kelmės r.). Mažiau nei 70 proc. taip atsakiusių respondentų buvo tik Ignalinos r., Prienų r. ir Klaipėdos savivaldybėse. Taigi, socialinės paslaugos yra vertinamos kaip svarbi pagalba sprendžiant iškilusias problemas. **Svarbu, jog kuo didesnė dalis socialinės pašalpos gavėjų ir toliau gautų reikalingas socialines paslaugas.**

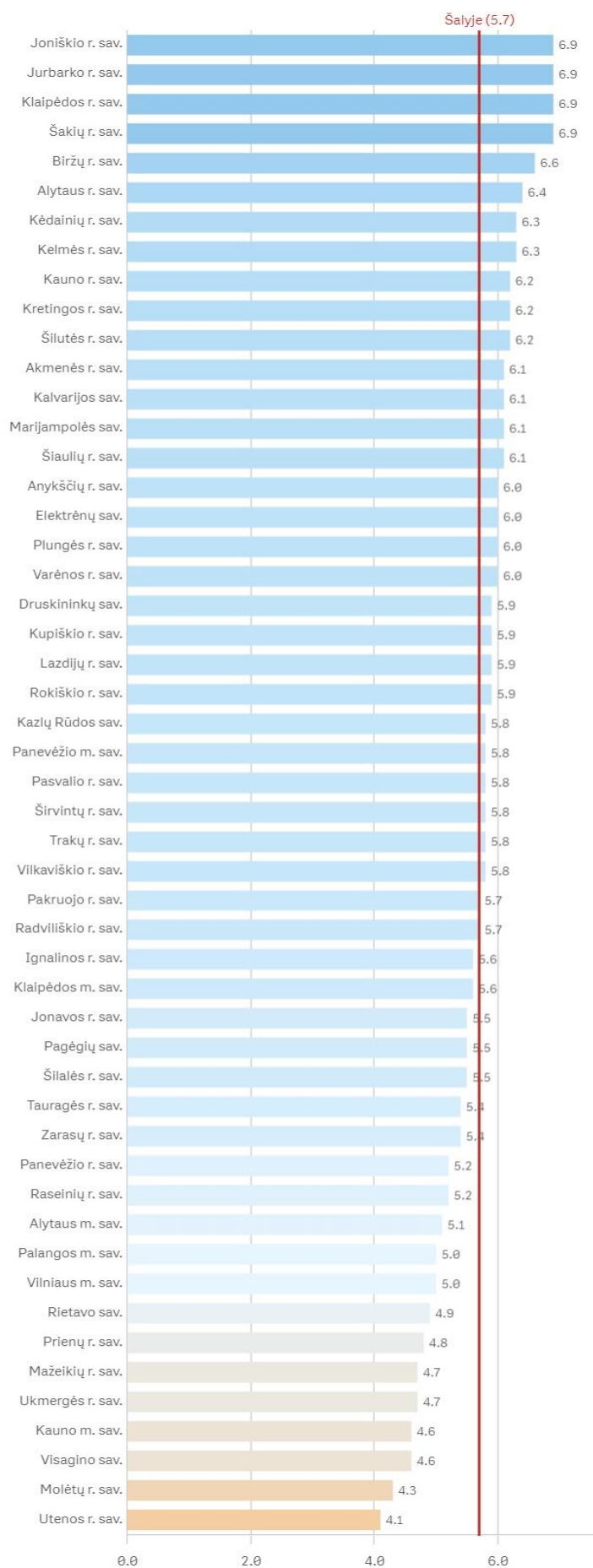
Absoliuti dauguma respondentų - net apie 94 proc. nurodė, jog socialinių paslaugų teikimo procese su jais buvo bendraujama pagarbiai ir mandagiai. Net šešiose savivaldybėse (Alytaus r., Ignalinos r., Marijampolės, Panevėžio m., Utenos r., Zarasų r.) taip nurodė visi iki vieno apklaustieji. 10 proc. ar daugiau neigiamai atsakiusių buvo tik Mažeikių r., Prienų r., Pasvalio r., Raseinių r., Ukmergės r., Vilkaviškio r. ir Klaipėdos savivaldybėse. Taigi, nepaisant paplitusio mito, piniginės socialinės paramos gavėjai nurodo, jog teikiant socialines paslaugas su jais yra bendraujama mandagiai ir pagarbiai. **Ši teigiama patirtis galėtų paskatinti daugiau nepasiturinčių gyventojų kreiptis socialinių paslaugų.**

Galiausiai, visų apklaustų piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams gavėjų buvo klausiama, ar yra kažkokių socialinių paslaugų, kurios jiems buvo reikalingos, bet jų negavo ar gavo nepakankamai. Teigiamai į šį klausimą atsakė apie penktadalis (20 proc.) visų respondentų. 2.2 pav. pateikiamas respondentų išvardintų socialinių paslaugų, kurios buvo reikalingos, bet jų negavo ar gavo nepakankamai pasiskirstymas. **Dažniausiai tarp trūkstamų buvo pažymėtos tokios socialinės paslaugos kaip informavimas apie prieinamą socialinę pagalbą (24,2 proc.), konsultavimas dėl turimų problemų sprendimo (15,8 proc.), paslaugos vaikams ir jaunimui (8,4 proc.), tarpininkavimas ir atstovavimas įvairiose institucijoje (7,5 proc.) ir kita (16,5 proc.).** Tarp kitų savarankiškai respondentų nurodytų paslaugų dominavo šildymo kompensacijos (47,5 proc.), taip pat nepakankama/papildoma finansinė parama (16 proc.).

Kalbant apie socialinių paslaugų teikimo skirtumus Lietuvos savivaldybėse, skirtumas tarp geriausiai ir prasčiausiai pagal visus penkis klausimus įvertintų savivaldybių sudaro apie 3 balus iš 10. Geriausiai įvertintų savivaldybių socialinių paslaugų kokybės vertinimo vidurkis siekia apie 7 balus iš 10 (žr. 2.3 pav.), o šalies vidurkis – 5,7 balo. Taigi, **teikiamų socialinių paslaugų kokybės gerinimo klausimas yra aktualus visoms šalies savivaldybėms, ypač reiktų atkreipti dėmesį į socialinės pašalpos gavėjų nukreipimą gauti paslaugas, šių paslaugų aprėpties didinimą ir individualų paslaugų poreikio vertinimą.**

2.2 pav. Reikalingos, bet negautos arba nepakankamai gautos socialinės (viršuje) ir kitos (apačioje) paslaugos.

2.3 pav. Teikiamų socialinių paslaugų kokybės skirtumai savivaldybėse

Pastaba: Penkių klausimų (6-10) apie teikiamų socialinių paslaugų kokybę vertinimų vidurkis. 2021 m. apklausos duomenys.

1 PRIEDAS. Socialinės paramos veiksmingumo rodiklių pokyčiai 2020-2021 m.

Kodas. Rodiklis PAGALBA. Piniginė parama	Reikšmė		Gerėjo Blogėjo	
	2020	2021	savivaldybių sk.	savivaldybių sk.
PPA4. Socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos (proc. nuo MVPD)	68.9	73.9	58	2
PPA5. Socialinės pašalpos gavėjų gaunamos piniginės socialinės paramos bendra vertė (proc. nuo MVPD)	58.8	63.1	58	2
PPI6. Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą pinigine forma, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (proc.)	89.1	91.7	48	8
PPI7. Savivaldybės tarybos sprendimu ir įstatyme nenumatytais atvejais skiriamos piniginės socialinės paramos lėšos lyginant su bendra jų ir socialinės pašalpos suma (proc.)	17.5	12.9	23	37
PPP8. Socialinės pašalpos gavėjų ir skurstančių asmenų santykis (proc.)	9.9	12.4	46	14
PPP9. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurioms socialinė pašalpa nesumažinta ir kurioms mokama ne tik vaikui priklausanti socialinė pašalpa, dalis, proc.	85.1	87.4	47	13
PAGALBA. Socialinės paslaugos				
PAP11. Socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), per metus gavusių bent vienos rūšies socialinę paslaugą, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), proc.	54.9	47.8	24	35
PAP12. Socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), per metus gavusių bent trijų rūšių socialines paslaugas, dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų (šeimų), proc.	13.3	12.7	36	20
PPA 10. Socialinės pašalpos gavėjų per metus gaunamų socialinių paslaugų vertė, Eur	146.6	141.9	22	37
PPP 14. Socialinės paramos informavimo kokybės vertinimas	-	4.6	-	-
PAP 15. Suteiktų socialinių paslaugų kokybės vertinimas	-	5.7	-	-
PAGALBA. Užimtumas				
PUI16. Suaugusių socialinės pašalpos gavėjų, kurie gauna su darbu susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius) dalis, proc.	32.40	26.2	11	48
PUI17. Šeimų, kurios augina vaikus, gauna socialinę pašalpą ir kurių bent vienas suaugęs asmuo gauna su darbu susijusias pajamas (įskaitant savarankiškai dirbančius), dalis, proc.	25.9	25.1	30	29
PUI 15. UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų, dalyvaujančių ADRP, dalis tarp visų UT registruotų socialinės pašalpos gavėjų, proc.	10.8	5.7	9	50
PUI30. Asmenų, gaunančių socialinę pašalpą, įdarbintų nuolatiniam darbui, dalis tarp visų Užimtumo tarnyboje registruotų socialinės pašalpos gavėjų	56.5	31.2	4	55
PUI28. Asmenų, gaunančių papildomai skiriamą soc. pašalpą įsidarbinus, dalis tarp visų įsidarbinusių soc. pašalpos gavėjų, proc.	18.5	19.7	32	26
PAGALBA. Būstas				
PBP18. Patenkinto socialinio būsto poreikio dalis savivaldybėje, proc.	50.2	54.7	57	3
PBP20. Vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė, mėnesiai	35.3	35.8	22	38
PBP35. Socialinio būsto nuomininkų, gaunančių būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijas, dalis, proc.	39.2	40.4	38	22

PBP36. Socialinio būsto laukiančių asmenų (šeimų), kurie gauna būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, dalis, proc.	6.9	9	32	8
PBP19. Laikino apgyvendinimo vietų skaičius 1000 gyventojų	0.9	0.8	32	20

Kodas. Rodiklis	Reikšmė		Gerėjo	Blogėjo
PREVENCIJA. Ištekliai	2020	2021	savivaldybių sk.	
PRR21. Savivaldybės išlaidos socialinei apsaugai, tenkančios vienam skurstančiajam, Eur per metus	779.75	948.89	50	10
PRR23. Savivaldybės išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų, proc.	12.85	13.62	43	14
PRR25. Vienam gyventojui tenkanti savivaldybės išlaidų transportui suma, Eur per metus	176.85	128.19	5	55
PRR26. Savivaldybių išlaidų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis, skirtomis socialinėms paslaugoms, dalis, proc.	12.85	13.62	43	14
PRR22. Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų skaičius, tenkantis 100 skurstančiųjų	2.1	2.4	35	25
PREVENCIJA. Aplinka				
PRA24. Asmenų, apdraustų visų rūšių socialiniu draudimu, dalis tarp visų darbingo amžiaus gyventojų (proc.)	72.1	72.9	54	5
PRA32. ADRP priemonėse dalyvaujančių asmenų dalis tarp visų UT registruotų bedarbių (proc.)	6.7	8.5	46	13
PRA33. Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo sistemoje, dalis (proc.)	66.1	69.4	57	3
PRA27. Dienos centruose paslaugas gavusių vaikų dalis tarp visų mokyklinio amžiaus vaikų (proc.)	2.7	3.5	39	19
PRA34. Neįgaliųjų reikmėms pritaikytų būstų dalis, palyginti poreikiu (proc.)	48.8	52.8	29	19
SKURDO MAŽINIMAS				
SR1. Skurdo rizikos lygis (proc.)	20.9	20.0	32	28
SR3. Ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų, proc.	29.6	15.9	59	1
SR31. Ilgą laiką socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, dalis tarp visų socialinę pašalpą gaunančių šeimų, auginančių vaikus, proc.	28.2	20.2	53	6
SR29. Asmenų, per vienus metus grįžusių į socialinės paramos sistemą (pakartotinai gavusių socialinę pašalpą), dalis, proc.	29.9	32.6	17	43
SOCIALINĖS PARAMOS VEIKSMINGUMO INDEKSAS*				
Bendras	5.23	5.24	33	26
Pagalba	5.14	5.18	34	26
• Piniginė parama	5.51	5.56	30	24
• Socialinės paslaugos	5.42	5.18	22	37
• Užimtumas	4.93	5.02	27	28
• Būstas	4.76	4.91	32	19
Prevencija	5.29	5.17	22	33
• Ištekliai	5.18	5.01	22	29
• Aplinka	5.40	5.33	26	29
Skurdo mažinimas	5.52	5.73	37	16

* Indeksas yra matuojamas skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia blogiausią rezultatą, o 10 – geriausią. Rangai parodo savivaldybės tų metų situaciją lyginant su kitomis savivaldybėmis. Pavyzdžiui, 5 balų SPVI reikšmė rodo, kad savivaldybei sekasi vidutiniškai, didesnė reikšmė – sekasi geriau nei vidutiniškai, mažesnė – prasčiau nei vidutiniškai.

2 PRIEDAS. Pagrindiniai pokyčiai socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams, socialinių paslaugų, būsto ir užimtumo paslaugų srityse

Piniginė socialinė parama nepasiturintiems gyventojams

Didinami socialinių išmokų baziniai dydžiai:

- Valstybės remiamos pajamos (VRP) nuo 125 Eur 2020 m. iki 147 Eur 2022 m.
- Minimalių vartojimo poreikių dydis (MVPD) nuo 257 Eur 2020 m. iki 267 Eur 2022 m.
- Bazinė socialinė išmoka (BSI) didėjo nuo 39 Eur 2020 m. iki 46 Eur 2022 m.
- Šalpos pensijų bazė (ŠPB) nuo 140 Eur 2020 m. iki 173 Eur 2022 m.
- Tikslinių kompensacijų bazė (TKB) nuo 117 Eur 2020 m. iki 138 Eur 2022 m.

Papildomai didinami socialinės pašalpos dydžiai, ypač vieniems gyvenantiems asmenims:

- Nuo 2020 m. birželio 1 d. nuo 1 VRP iki 1,4 VRP padidintas maksimalus socialinės pašalpos dydis vienam gyvenančiam asmeniui, diferencijuojant jį priklausomai nuo mokėjimo trukmės; maksimalus socialinės pašalpos dydis pirmam šeimos nariui didėjo nuo 1 VRP iki 1,1 VRP, antram šeimos nariui nuo 0,8 VRP iki 0,9 VRP.

Lengvinamos sąlygos gauti piniginę socialinę paramą:

- Nuo 2020 m. II ketv. vidurio iki 2024 m. balandžio 30 d., nustatant teisę į piniginę socialinę paramą (socialinę pašalpą, būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijas), nuosavybės teise turimas turtas nevertinamas.
- Nuo 2020 m. birželio 1 d. vienam gyvenančiam asmeniui padidintas VRP dydis (nuo 1 iki 1,5 VRP), taikomas būsto šildymo išlaidų kompensacijai apskaičiuoti.
- Nuo 2022 m. dvigubai padidintas VRP dydis (tiek vienam gyvenančiam asmeniui, tiek šeimai), taikomas būsto šildymo išlaidų kompensacijai apskaičiuoti (šeimai – nuo 1 iki 2 VRP kiekvienam šeimos nariui, vienam gyvenančiam asmeniui – nuo 1,5 iki 3 VRP).

Didinamos finansinės piniginės socialinės paramos gavėjų paskatos dirbti:

- Nuo 2020 m. birželio 1 d. padidintas papildomai skiriamos socialinė pašalpos įsidarbinus dydis, diferencijuojant jį priklausomai nuo mokėjimo trukmės, bei sudarytos palankesnės sąlygos ją gauti. Nuo 2020 m. birželio 1 d. 5 proc. p. padidinta neįskaitytinų su darbo santykiais susijusių pajamų dalis (priklausomai nuo šeimos sudėties neįskaitoma nuo 20 proc. iki 40 proc. pajamų). Taip pat nustatyta, kad tiek pat procentų, kaip ir darbinių pajamų, į gaunamas pajamas neįskaitoma nedarbo socialinio draudimo ir darbo paieškos išmokos.

Socialinės paslaugos šeimoms ir pažeidžiamiems asmenims

Didinamas socialinių paslaugų prieinamumas, spektras ir kokybė:

- Nuo 2021 m. teikiama tik akredituota vaikų dienos socialinė priežiūra; akredituoti vaikų dienos centrai yra finansuojami iš valstybės ir savivaldybių biudžetų. 2022 m. finansavimas pasiskirstytas 454 vaikų dienos centrams, veikiantiems 58 šalies savivaldybėse.
- 2021 m. į Socialinių paslaugų katalogą įtrauktos naujos paslaugos: palydėjimo paslauga jaunuoliams ir laikinas atokvėpis. 2022 m. Socialinių paslaugų katalogas buvo papildytas naujomis socialinės priežiūros paslaugomis (bus teikiamos nuo 2023-01-01) – socialinė priežiūra šeimoms, socialinė rehabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje.
- 2021 m. savivaldybėse buvo įsteigtos 962 socialinio darbuotojo ir 355 atvejo vadybininkų pareigybės (iš viso – 1317, tai yra 29,5 pareigybėmis daugiau nei 2020 m.).
- 2021 m. SADM surinkti duomenys parodė, kad ne visose šalies savivaldybėse bazinių paslaugų šeimai paketas įgyvendinamas pilna apimtimi.¹⁵ Nuo 2019 m. patvirtintą bazinių paslaugų šeimai paketą sudaro 14 paslaugų.

¹⁵ <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/bus-stiprinamos-paslaugos-seimai-orientuojamasi-i-individualius-seimu-poreikius>

- Nuo 2022 m. visos socialinės priežiūros paslaugos (iš viso 12 paslaugų) teikiamos tik akredituotos, jos finansuojamos iš savivaldybių ir valstybės biudžetų.
- Nuo 2022 m. liepos pradžios pradeda teikti nauja socialinių paslaugų rūšis – prevencinės socialinės paslaugos¹⁶ (kompleksinės paslaugos šeimai, potencialių socialinių paslaugų gavėjų paieška, darbas su bendruomene, šeimos konferencijos paslaugos, atvirasis darbas su jaunimu, mobilusis darbas su jaunimu).
- Nuo 2022 m. liepos pradžios į visų specialiųjų socialinių paslaugų sudėtį įeina informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir (ar) atstovavimas, t. y. teikiant specialiąsias paslaugas jų gavėjai privalomai informuojami, konsultuojami, jiems tarpininkaujama ir (ar) atstovaujama.
- 2022 m. suplanuotos valstybės biudžeto lėšos savivaldybėms individualios priežiūros darbuotojų pareigybėms finansuoti (4,3 mln. Eur, o 2023–2025 metais numatoma skirti apie 30 mln. Eur). Paslaugas galės gauti socialinę riziką patiriančios šeimos, šeimos kuriose auga vaikai su negalia arba asmenų su negalia šeimos, auginančios vaikus.

Socialinis būstas, nuomos kompensacijos, laikinas ir krizinis apgyvendinimas

Didinamas socialinio būsto prieinamumas labiausiai pažeidžiamoms grupėms:

- nuo 2022 m. šeimos, kuriose vaikus augina vienas iš tėvų, savivaldybėms apsisprendus gali pretenduoti į socialinio būsto nuomą be eilės.
- nuo 2022 m. padidintos metinės pajamų ir turto dydžių ribos, kas leis asmenims (šeimoms) išsaugoti teisę į socialinį būstą; viršijus leistinas pajamų ir turto dydžių ribas, socialinis būstas labiausiai pažeidžiamoms tikslinėms grupėms privalės būti nuomojamas toliau kaip savivaldybės būstas.
- nuo 2022 metų pradžios savivaldybės būsto nuomos kaina pažeidžiamoms grupėms – neįgaliesiems, šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų, ar šeimoms, kuriose vaikus augina vienas iš tėvų, tremtiniams, kurie neturi kito būsto – privalo būti ne didesnė kaip 20 proc. socialinio būsto nuomos kainos.

Plečiamas būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijų prieinamumas:

- nuo 2020 m. vidurio būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija mokama už 10-14 kv. m. (vietoje 8 kv. m.) būsto naudingojo ploto vienam asmeniui ar šeimos nariui.

Plečiamas laikino ir krizinio apgyvendinimo prieinamumas ir kokybė:

- Nuo 2022 m. krizių centrai teikia tik akredituotą socialinę priežiūrą, didėja jų skaičius: 2022 m. II ketv. veikė 66 įstaigos (per metus šalyje padaugėjo penkiais krizių centrais).

Užimtumo paslaugos

Pradėta taikyti atvejo vadyba, siekiant ilgalaikių socialinės paramos gavėjų įdarbinimo:

- Siekiant spręsti ilgalaikių bedarbių problemas, skatinti perėjimą nuo nedarbo prie užimtumo, suderinti Užimtumo tarnybos teikiamas paslaugas, priemones bei savivaldybių vykdomą piniginės socialinės paramos teikimą, buvo parengtas užimtumo skatinimo ir motyvavimo paslaugų nedirbantiems ir socialinę paramą gaunantiems asmenims modelis (toliau – Modelis). 2019 m. Modelio įgyvendinamas pradėtas šešiose savivaldybėse: Alytaus miesto, Akmenės rajono, Druskininkų, Pagėgių, Panevėžio miesto ir Šilutės rajono. Nuo 2020 m. prie Modelio įgyvendinimo prisidėjo 23 naujos savivaldybės, o nuo 2022 m. birželio mėn. - dar 16 savivaldybių. Planuojama, kad nuo 2023 metų Modelio įgyvendinime dalyvaus visos Lietuvos savivaldybės. Taikant Modelį atvejo vadybininkas koordinuoja socialinių paslaugų, psichologo ir

¹⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=fa6eb6d0f87311ec8fa7d02a65c371ad>

kitų profesionalų konsultacijas dėl priklausomybių, sveikatos problemų, finansinių skolų padengimo, įvairių socialinių klausimų sprendimo, t. y. teikiama individualizuota pagalba, kad būtų sudarytos sąlygos grįžti į darbo rinką ir kartu su Užimtumo tarnyba būtų surasti sprendimai dėl kvalifikacijos įgijimo ir įdarbinimo.

Pradedama įgyvendinti šalies užimtumo sistemos pertvarką:

- Nuo 2022 m. liepos pradedamos įgyvendinti naujovės Užimtumo tarnyboje padės užtikrinti kokybiškesnes paslaugas darbdaviams ir žmonėms, ieškantiems darbo, o dirbantys žmonės turės daugiau galimybių sustiprinti kompetencijas, mokytis, įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų. Įvedamas naujas darbo rinkai besirengiančio asmens statusas. Šį statusą turintiems asmenims bus suteikta individuali kompleksinė pagalba sprendžiant problemas, kurios jiems trukdo įsidarbinti. Didinama ir plečiama parama judumui – kelionės išlaidos bus kompensuojamos ne tik vykstant į darbą, bet ir vykstantiems į darbo pokalbį su darbdaviu ar konsultaciją į Užimtumo tarnybą; didinama maksimali kompensacija (iki 30 proc. MMA) ir jos teikimo terminas (nuo 3 iki 4 mėnesių).

Nuo 2021 m. veikia portalas www.kasmanpriklauso.lt, kur galima rasti visą informaciją apie socialinę paramą, socialines ir užimtumo paslaugas skirtingais gyvenimo atvejais.